

წელიწადი

XVI

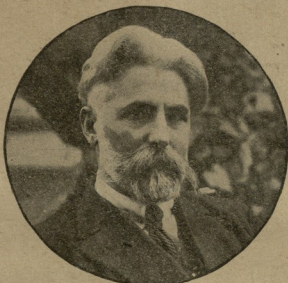
გამოსვლის

1926

თებერვალი

№ 15

ფასი 25 კპ.

სილივისტრო თორღია

ქართ. შრომალთა კავშირების გაერთ. ცენტრის ხელმძღვანელი სრ. საქ. შუ.
კავშირის საბჭოს თავმჯდ. ურობნად არჩეული.

გიორგი დავითაშვილი

მინდია (სამარია-შა) დადგმა ქ. მარჯანიშვილი და ა. ანტონოვის

სრულიად საქართველოს გეოგრაფიკული ყრილობა

1. ივ. გომართელი — ლამარა.
2. კოლაუ ჩერ — ლადო გულაშვილის მხატვრობა „ლიმპია“-ში.
3. როდონ ქორქია — ნიღბით.
4. თამარ გოგოლაშვილი — ძველი წერილები.
5. ტრიფონ ჩამიშვილი — პირველი საწყქარო.
6. ნინო თარიშვილი — უსათაურო.
7. ივ. შერტლ-ვროსკი — როგორ აღიზარდა მომღერალი.
8. ხერ. ეხენინი (თარ. მიქ. პატარძის) — სიმღერა ძალღმე.
9. რ. რონელი — რომენ როლინი.
10. ი. იანაშვილი — სახანთმეტყველების მეცნიერება.
11. გრ. ნათაქ — პირი მზისაქენ.
12. შ. ა — ი — იმპროვიზაცია.
13. შ. კ. — ქართული საოპერო სტუდია.
14. L-II — (კაიხუ პელი) — ლიტერატურულ სინი-დისის პარტიციპაციისთვის.
15. შ. იმედაშვილი — ლია წერილი.
16. სპ. მურგალია ყრილობა, კრონიკა სურათები.

(1926 წ. თებერვლის 21-24 ხელოვნება სასახლეში)
 ყრილობას დაესწრენ დღევანდელი მურგალიის ყველა მიმდინარეობისა და სტუდენტის. პირველი მოხსენებით გამოვიდა მთავრობის წარმომადგენელი ა. მ. ფ. მახარაძე. მისი მოხსენების საგანი იყო „მომენტები და ქართული მურგალიის ამოცანები“.
 შემდეგ მოხსენებანი წარმოადგინეს ნ. მიწინაშვილმა („სახელოვნო გამოცემლობა“), ი. გედეგანიშვილმა („ხელოვნების საქმეთა მთავარი საბჭოს მუშაობა“), კ. მახარაშვილმა „ხელოვნების სასახლე: მოისმინეს ახალი წესდება და ს. სიტყვებით გამოვიდნენ: ვ. ბარნიცი, ვ. ბახტაძე, კ. გამსახურდია, ვ. კოტეტიშვილი, პ. ინგოროყვა, რ. კახლაძე, ბ. ტუენტი, პ. იაშვილი, პ. ქავთარაძე, ნ. ზომღეთელი, ლ. მეტრეველი, მ. ჯავახიშვილი, ა. რ. კუმბაძე, ს. ერთაწინდელი, მ. ნათელაძე, ს. ჩიქოვანი, ქ. ლოლობერიძე, ნ. ჩაჩავა, ბ. ბუჯიძე, სხდომების დასასრულს აირჩა საბჭო ყველა მიმდინარეობის წარმომადგენელთაგან: ძველი კავშირიდან — 7 კაცი, ყანწელები — 5, პროლეტარული — 5, ფუტურისტები — 2, თავმჯდომარედ არჩეულ იქნა ა. მ. ს. თოდია, მის ანაზღაურებად ს. აბაშელი და გ. რობაქიძე. ყრილობამ დაადგინა მ. კახაშვილის საგანგებო სამართლებლო საბჭო მთავრობის 9 წ. თავმჯდომარეობისათვის. დასასრულ დასახურებულ მურგალითაგან საგანგებო დღევანდელი გაიგზავნა საქართველოს გასამართლების 5 წ. თავის შესრულების გამო სახეობა სხდომებზე მურგალითა კავშირის მხრივ მისაცავად.

მიიღება ხელის მოწერა 1926 წლის

ფალიფადი მეთექვსმეტე
 სამს. ხათეატრო ხალიტკრატურო კუნხალ.

„თეატრი და ცხოვრება“^{№ 6}

ქურნალი გამომავა ორ კვირაში ერთხელ 1 და 16 ყუპალთივისს.
 ქურნალის გამომწერის პირობები: (გაგზავნით კრავიებით)

3 თვით 6 ნომერი	6 თვით 13 ნომერი	წლიურად 26 ნომერი
1 მ. 75 კაპ.	3 მან.	6 მან.

ფულის გადახდა შეიძლება ნაწილ-ნაწილად.
 ზრუხანს მიიღებენ მხოლოდ წლიური ხელის მომწერნი.
 რედაქციის და განსტორის გინა: რუსთაველის გამს., 36. ელსმენი 22—34.
 ფოსტით: ტფილისი. რუსთაველის, 36. „თეატრი და ცხოვრება“.

1910 1926

№ 15 (3)

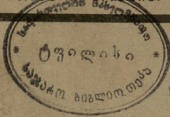
(371)

თემატკალი

რედაქციის და კონტორის მისამართი: რუსთაველის გამზ. № 36, ყოველგვარი მასალა და ფული უნდა გამოგზავნოს რედაქციის მიერ, რუსთაველის გამზ. № 36, თბილისი და ცხოვრებას რედაქცია, 6. იმედაშვილს.

მიზეზი რედაქციის ნაბეჭდი ნაშრომების გამოშვების 10-2 საათ, თუ 3-8 რედაქციის ყოველდღე 12-3 საათ, და 4-6 საათ, ტელ. № 22-34 ხელმოწერილი წერილები არ დაბეჭდვება.

თემატკალი: მუსიკა: მხატვრობა: ქანდაკება:

ლ ა მ ა რ ა

ივ. გომარათელი

ფარდა ჩამოეშვა, დარბაზი ნახევრად დაბნეულა, ხალხი დაიშალა.

გარეთ რომ გამოვიდდი, ვადახალისებდა, ახლად შობა ვეგინებ და უდიდესი სიმაჟე განვიცადა. ეს არ იყო ხოლოკოვური პარტიოტინი, არამედ ცხადათ ხილვა თავისი რასიული მეობისა.

ვინც დაესწრო ოცდაცხრა იანვარს რუსთაველის თეატრში, უსათულო იგრძნობდა, რომ გრიგოლ რობაქიძე დიდი ადამიანია და უფრო დიდი ქართველი, მაგრამ დიდი ხელლოვანი არიან ისინი, ვინც ლამაზს ბუნებას ჩასწვდა და იმერეთი ხელოვნებით გაასახიერა.

გიორგი რობაქიძე
ლამაზს ავტორი

ლამაზა არის იმეოთი სილამაზის პოეტური ნაწარმოები, ძლიერი თავისი დედა ახრით, ძლიერი კონსტრუქციით, ძლიერი რიტმით, მომხიბლავი თავისი შინაგანი მუსიკით დახვეწილი ენით, გამართული სიტყვით.

აიე რომელიმე იშლება და ვითარდება პიესა, უბრალოა, პრიმიტიული: მთის ხალხი და მათი სათემო ფსიქოლოგია, სათემო ადრით, ჩვეულება და შინაგანი განწყობილება სხვადასხვა დროს.

მაგრამ ყოველივე ეს არის მხოლოდ ჩარჩო, ჩარჩო მეტად ლამაზად აგებული და ამავე დროს მეტად შესაფერისი. ვინც ამ ჩარჩოს შიგნით ნამდვილ სურათს ვერ დაინახავს, ის ლამაზსაც ვერ დააფასებს. და მართლაც ჩვენს დროში მოხვედრისა და ქსატების გამოყვანა სცენაზე მათი დრომოჭმული და ამოსაფხვრელი შეჩვეულებებით შეუფერებელია, მოსაწყენი.

ავტორის განზრახვა სულ სხვა არის, „სხვაგან ჰქირს მისი გონება მისმან თავისა წონაზან“.

რას წარმოადგენს თვითონ სურათი, რომელიც ავტორმა ჩასვა იმეოთის ოსტატობით აფერადებულ ჩარჩოში? ქართველი ერის რასიული მეობა, ანუ რიგორც იტყვიან, რასიული სული.

რასიმე მიმართა მისცა და მინც ავტორმა ამ მეობის ასახვითვის მთის ხალხს, რომელიც არც კი ჰშიარებია თანამედროვე კულტურას? ვინ არ არის უბრალო შემთხვევა, არამედ ავტორის მიერ წინდაწინვე ღრმად მოფიქრებული, აქონილი და განხორცილილი.

ავტორის მიზანია არა ასახვა ხალხის კულტურისა, არამედ რასიული ბუნებისა. ამიტომაც ავტორის უნდა აეღო ისეთი პირობები, როდესაც კი მუშები უფრო შეუძლავია, მოკლედველი ყოველგვარ ზეგავლენას.

როდის არის ერის ბუნება უფრო ხალასი ავტორის შეხედულებით? როდესაც ერი მიწისთან არის დაკავშირებული, მიწაზეა დამკვიდრებული, მიწით სუნთქავს, მიწის კულტურით სარდობოს.

მიწის კულტურა თავისებური გაგებითა აქვს გრიგოლ რობაქიძის ლინდაში, მალსტრუმში და სხვაგან. აი ამისათვის მიმართა მან მთას-ხეცურებას და ქისტებს.

ვინ ატარებს ლამაზში ერის ბუნებას? ყველა ერთად, განსაკუთრებით კი თორღები და მინდია. სხვები კი ხელს უწყობენ რასიული ბუნების გაშლას.

ავტორმა შემთხვევით კი არ გამოიყვანა თორღები და მინდია მწებდა. შეხედეთ ორივეს, —სრულებით სხვადასხვა ბუნება.

თორღები ტემპერამენტია, შიშველი გაიღვარებული ნიალი, რომელიც არავის და არასფერს არ დაინდობს, არასფერს არ მოეცინება.

მთათაზ (ლამარია)
პასკი მუსაბე

მინდია კი გულია; ჩიტის გულია, მაგრამ ბევრჯერ განკლავრებულ სმაღზე უფრო მჭრელი, უფრო ძლიერი ის მინდის გამბრახველ მტერთან იმ გარდაწყვეტილებით, რომ მას თავი მოაკლევინოს. იმის სისხლი აღლრობს, სისხლი

სწყურია, შურისძიების ცეცხლით არის გაფარვრებული მთელი მისი პრსება და სწორით მამინ, როდესაც მას სასწავლებელი აუსრულდა, როდესაც შეშლილი, შურა იმისი, სისხლი აიღოს, კლდესაგით მავარი მკლავი მისი დაეშვება; ამაში ძლიერება მინდის გულსა და მინდია ხომ ავტორის ასახვაში რასიული გულია.

ბენდიერი ხაზი, ხეცურა-ი, რომ მიწნია თქვენი შვილიშვილი მინათავს ხეცურებს იჩი, რომლის ხმაღს ვერაფერი დამავრებია, რომლის მკლავი არასოდეს არ გადრეკილა.

თორღვი და მიწნია ნამდვილად ერთი პიროვნებაა, ისე როგორც ფალსტი და მეფისტოფელი. თუ ვაგუა ავტორმა, მხოლოდ იმ მიზნით, რომ გაეშუქებია სხვადასხვა მხარე რასტილი ბუნებისა. ერთის შერით ამაყი, შეუპოვარი, გაუტყუებელი, მიჯიარდნილი; მეორის შერით ქალიღვით დაბინძურებული, ნახი, ვითარცა ჩიტის გული — ი სხვადასხვა მხარე ჩვენი ჩანსილი ბუნებისა ავტორის შემოქმედებაში.

შეიძლება ავტორს დაეფიქსირებოდნენ. შეიძლება არა ჩვენი რასიული ბუნების ასეთის გაგებაში, ხოლო პიესაში გამოვლენა რომ მხატვრულად და მკაფიოდ არის დასმული და დიდის ხელოვნებით განვითარებული და გამაქმებული, ეს უდავოა.

რაც ავტორმა შთავარი დედა-აზრი, ეთნოგრაფიული ხარისხები ჩააყენა, მის წინ წამოიჭრა ერთი სინდელი ადგილობრივი; ეთნოგრაფიული კოლორიტის დაძლევა გრიგოლ რობაქიძე აქ მეტად გამარჯვებულია. ყოველ წერილშივე, ყოველ სიტყვაში, თვითნებ გამოთქმაში ადგილობრივი კოლორიტი იმეფიათის ხელოვნებით არის დატკლილი. აქ საჭიროა არა მარტო ცოდნა, არამედ მხატვრული ენისა, ინტუიცია.

ჩემთვის ამ მხრივ განსაკუთრებულ სიმწიფეს წარმოადგენს მესამე კამარა. აქ თავიდან ბოლომდე პიესა არის და დიდი სიფრთხილედ და ისტატობა იყო საჭირო რომ ავტორი თუნდაც უნებღვით არ გასცილებოდა ეთნოგრაფიულ საზღვრებს, მიუხედავად ამისა ერთი ყალბი ხაზი, ყალბი თქმა არ არის მთელს მოქმედებაში, რომელიც ლიტერატურულად იმეფიათის სილამაზეს და დიდი სიმწიფეს წარმოადგენს.

რა იქიმის პიესის შესრულებაზე? მხოლოდ რუსთაველის სიტყვები:

„მისა წნახველსა ნახული არღარა მოეწონების“.

გრიგოლ რობაქიძე მიისწრაფის — ქართული ხელოვნება ევროპული ხელოვნების საზღვრებში შეიტანოს საკუთარის სახითა და მეომბით, ეს არის დიდი ეროვნული და კულტურული საქმე.

გრიგოლ გამარჯვებულია. მაგრამ მისი გამარჯვების მოხიარვა უსილოდ დღურღვი.

ილია („ღამარა“) აკაკი ხორაბაძე

ღამარას ხელოვნური წაიხილები მაქვს ბევრჯერ. როგორც ლიტერატურული ნაწარმივეტი, ის მეტად ლამაზია, ნახი და მიწნია, ვით მისი გვირბი — მიწნისა გული.

მე ვშიშობდი, რომ სკანება ვერ გამოჩნდებოდა პიესის სილამაზე და ამიტომ მათურებოლსავე გამოვეგარა დარჩებოდა.

ღურჯუა ყოველ მოლოდინს ვადააქარბა. პატარა და დიდი როლი ვაქცა, ვაგრიტიანდა, — ყველა დიდათ იქცა; პატარა და დიდი მსახიობი აღარსად იყო — ყველა დიდი გახდა. ავტორის ყოველი ტიპი თვითნებულ მსახიობის თამაშში გამოვეთხილი იყო, როგორც ქანდაკება და ყველა ერთად იმეფიათის სიმეფობითა და მეთანხეებით უწყობდა ხელს საერთო სურათის შექმნას.

ანსამბლი იყო უნაკლო. ღურჯუს არ დუხოვავს ძალღონე, დიდი ენერჯია დაუხარჯავს და დიდი შრომა გაუწევიდა, ამიტომაც ყოველ გამოთქმაში, ყოველ მიხერამოხერაში, თვით თანხეზიაც კი დიდი ხელოვნება იყო.

ღურჯუს ხელით ახალი, დიადი საქმე კეთდება მეტყველებ, ენერჯიულად; ღურჯუს ხელში ქართული ხელოვნება ფრთავსა მშობის და მიჰფრინავს გაბედულად, ამაყად, იმეფიანად მსოფლიო მწეწევალების დასაქვრობად.

სორავა, ვასაძე, უ. ხეიძე, დავითაშვილი, ვაგუცაძე, ლაზარაძე, დამაძიე — ყველა, ყველა დიდი მსახიობი იყო ამ საღამოს.

დავითაშვილმა მოგვცა ფრანცისკ ასიხელის სახე და მისი თამაში მხატვრულ ზომიერებით და სილამაზით იყო აღსაქვე, ვასასმა გაღმორცემაში კეთილშობილი და მთის აღმთის პატეივისმეტი მურთაზ უნაკლო იყო. უნაკლო მიხერამოხერითა და მოძრაობითაც კი ვასაძე იძლეოდა მთელ ბუნებასა და შინაარსს მთის ცხოვრებისა და ადამიანისა.

უ. ხეიძემ უკეთესი თორღვი წარმოუდგენელია. მიწე, მიხერამოხერა, ვამარჯემა, მოძრაობა, თამაში, ყოველსფერში უნაკლოდ გამოსკვივდა აზერიტებული და დაუწყველი ბუნება თორღვისა.

თამარა ვაგუცაძე მეტად მოხდინელი ღამარა იყო. მისი შიშევა, მიხერამოხერა აღსაქვე იყო მთის ქალის სიამაყით, სინატვივით, სირბილეთა და სინაზით.

დათიყო ხეიძემ არაჩვეულებრივი იყო ამ საღამოს. სორავას თამაში, მისი ტემპერამენტი, მისი ცეცხლი იქცა არ მოიყვანდა აღტაცებაში. მან იჩოს სახით მოგვცა მთელი ბუნება, მთელი ხასიათი მთისა, მთელი რასიული მეომბა; დამიპოვა; დაატყვევა მთელი ადგილობრა და გახდა ნამდვილი ჯადოსანი, რომელიდანაც თითქოს ელექტრონის დენა ვრცელდებოდა მთელ დარბაზში და მსმენელს ათრბობდა, ნეტანების ვრცელტელსა ვგრიდებ.

მსახიობმა ვაგუცაძემ უდიდესი ტემპერამენტი, უდიდესი დაქვიმეა წერტებისა, თავებრუდამსმევი ექსტაზი და ხელის გულზე გაღმორცევა მთელი ბუნება მიოილვისა. მუსიკა და დეკორაცია უნდა შეეთანხმებოდეს ავტორის დედაზარს. ავტორი რასიულ ბუნების ერისას გვიანვარავებს მიწნისა და თორღვისა, ამავე დროს მისი ბუნების არე არის მკაცრი, ბუნებრივი მთა.

დეკორაციის ფერებში იყო სინაზე მიწნისა გულისა, ხოლო არა სანად დაუგეზობლა თორღვისა და სიდიადე მთის ბუნებისა.

მუსიკა კარგი იყო, მაგრამ ავტორის დედა აზრს სრულად ვერ გაღმორცეკვდა. იმის ტონებში ჩვენ გვესმება დარბილეთილი თრთოლვა მიწნისა გულისა ხან ნახი, ხან ტბილი, ხან სეფიანი; ხოლო ყურს არა მხიბლავდა ტემპერამენტი თორღვისა და მუსიკის იჩოსი.

აღნიშნული საღამო იყო სრული გამარჯვება გრიგოლ რობაქიძის, ღურჯუასა და ქართული ხელოვნების.

კოლაუ ჩიბა - ი.

ლადო გუდიაშვილის მხატვრობა „ლაბარა“-ში

დემკორატულ მხატვრობის ასპარეზზე ლადო გუდიაშვილის ეს პირველი გამოცემა, მასთან ის სამეზობო დისკუს მატარებლიდან ვიდრისთვისთანავე და აქტიურულ მუშაობაში ბუნებრივია—კოლა ჩიბა გამოირჩეობა მედეველობიდან. მით უფრო საინტერესოა ის წარჩინება, როგორც ეტყობა მხატვარს ერთი მოქმედებიდან მეორედ.

არქიტექტურა შენობათა მოცემულია სწორი და მაშლი ნაშენობისათვის. ასეთი წახანგოვანი ნაშენობა მოცემულია მხოლოდ მთერ მოქმედებაში. მეგრე კი მხოლოდ მხატვრობაა. დემკორატური მუშაობაში მიიღლება, ანახლებს რა წმიდა სენანურ ძერწვას და მაგარა ლოლი—კას Домов своего „Моста“ (მონოგრაფია 1923 წ. პარიზი) რელიეზს ჯვარი აქვს დასმული. სხედარი შესამე მოქმედებისა ირიბად დაქანებული გაცილებით მეტ მოძრაობას აღძრავს ვიდრე პიზის წასაქცევად გამზადებული კოლაუ.

თორდვა („ლაბარა“) უშანგი ჩიბიძე

ჯერებელი, მხატვარი იწყებს ანაზიდან: ივიწყებს რა დროებით, რომ ის მხატვარია, ის აშენებს, როგორც ლეგალი. მეორე მოქმედების ქიბი ეს უბრალო მიწურია, პატარა სვეტებზე დაყრნობილ და ირბათ დადგმულ ბანი. იისვერი განათება აძლიერებს შენობის სიმძიმის შთაბეჭდილებას და ხაზს უსვამს სიბრტყეების კონსტრუქციას, ეს კი შეტად საჭიროა თანამედროვე დემკორატიული ნაშენობისათვის.

გველისებური ნარღვევი კედლისა, ჩრდილებით ხაზგასმული, თითქოს მების დანანგავის შთაბეჭდილებას ჰქმნის. ფანჯრები ზარდაცემულნი გარბიან აქეთიქით და ჯვარი გაცივრებებით მოხრილია. მთლიანაბა ასეთ ძლიერ ილუტებისა ქმნიან ვამხვილებულ და მასთან თვეშეკავებულ შთაბეჭდილებას და მოქმედებაში არ იჭრებიან.

უკანასკნელ მოქმედების მთიული სოფელი—ეს მაღალი ხროვა სახლებისა თხემსკენ აწვდილი. არც ერთი სისწორე, ყველაფერი საშინაოდ დაკემული, მასთან ძლიერი ვით კისრები გუდიაშვილის საყვარელ ცენებისა.

აქ არ არის მთიულის სწორი (ბრტყელი) სახურავი, არამედ მომრგვალო დაქანება ფარდლის, მეტად ლამაზი კუთხეები მიწურებისა, იწრო ფანჯრები გათეთრებულ კედლებისა თანდათან მტირდება და ბოლის ბრმავდება სინდელში. ეს ნამდვილი მთიულეთია, ყველაფერი ერთად კი თუშური ყველის ხრო.

ლაშარა თაბარა ზაზუნაძე

წმინდა თეატრალური ვადახრა მისი შემოქმედებისა, ენეკტიკი მიღებულია წმინდა მხატვრული საშუალებით. აქ არ არის თანამედროვე თეატრის მოქმედი ბერკეტები: ნაშენობა და საფარავალი გამზადებული სიმრტყეები, რომლებიც სივრცისთვის იბრტვიან.

ვის გავაონებს, მთიულის მარჯვე ხელით შეკრულს. ფარშავანგის ფრთხისებური პიზიათ, მთელი დაქრული მდებრეთთ ვამოიურებიან. აქ მას არა ჰყავს წინამორბედი და გუდიაშვილი კიდევ იმუშავებს ამ დაჯგუფდა და უსათუოდ დასლევს ამ ამოკანას. ამის თაღებია

როდონ მორაბი.

ნი ლ ა ბ ი თ

ვიებერთკოა დარბაზი ხალხით იყო ვაქედლი. დორბაზიში უმთავრესად ქალები იყვნ.

რვა მარტი იყო, ქალთა შამარობის საერთაშორისო დღე, ამ დღის აღსანიშნავად მოხსენებას აქეთებდა ახალგაზრდა მომხსენებელი, ეს მოხსენება ექვს საათზე იყო დაინშნული. ზედ საათზე ხალხი შეკრიადა, რვა საათზე მომხსენებელი მოვიდა და ნახევარი საათის შემდეგ კრებაც გასნეს.

ლამაზათ ლაბარაკობდა მომხსენებელი. თუქმე უწინ ქალი მამაკაცის სათამაშო ტიკინა ყოფილა. თურმე უწინ ის კრძო საკოთრება ყოფილა, უფრო მაკარული, პარულტყვი და სამშობაბო მანქანა, დამინავებული და დაინავებული, პირობების ტყე და ბორკილებში მთარული. განსაკოთრებული ყურადღებით შეჩერდა მომხსენებელი ყოფაქცეობების საკიბებზე. ილაპარაკა ახალი

კვენის შესახებ, სადაც ქალი სწორუფლები იგინია მამაკაცთან, სადაც ქალს ან უფროებენ, როგორც კრძო საკოთრებას, სადაც ქალი თავისუფალია თავის მოქმედებებში, სადაც სიქაწურულით კი არ განიზოჰება ქალის სიპატრისნე და სიკარებ, არამედ იმ საზოგადოებრივ სასარგებლო შრომით, რომლითაც ის ამართლებს თავის სოციალურ იღიერებებს.

მამ, ამბანავებო, ვაუმარჯოს თავისუფალ ქალს თავისუფალ საზოგადოებაში.—დამთავრა მომხსენებელმა. პატარა ტრანსი, ქეჩა თიანი, ლურჯ თეალებიანი, მუდამ სვედიანი, უსიკოცლო და უხალისო აბიკოც დარბაზში იჯდა. მოხსენების დასაწყისს ის ამოქართობდა, როგორც სხვა ყველანი. მოვიდა იპატომ, რომ მოსვლა სავალდებულო იყო. მართალია, ვამოცხადებული იყოს—დასწრება სასურველიაო, მაგრამ ანიკოც იცოდა, რამ ასეთ შემთხვევაში სასურველი სავალდებულო იყო. ამას

ამტიკებდა გამოცხადების ფურცლებს, რომლებიც ხელს უწყობდა მიწვევას ყოველ დამწერს. ანკომ იმ ფურცელს ორჯერ მოაწერა ხელი: ერთხელ თავისი სახელი მოაწერა, მეორეჯერ თავისი მეგობარი ჭაღისა, რომელიც კარგად ვერ მოიდა. შედეგად ანკო უკან რიგები დაუდა კარგითან ახლოს; ფურცლებმა; როცა წინა რიგები გაივსება ვაგონარებით. წინა რიგები გაივსო, მაგრამ ანკო დარჩა.

რატომ დარჩა რისთვის? — ბევრჯერ მიუტია შემდეგ ეს კითხვა თავისი თავისთვის ანკოს, მაგრამ პასუხა ვერ უპოვებია.

ზნორად აღამაინი მოქმედობს ყოველგვარი ლოლიკის გარეშე, მაგრამ იგი მოქმედება გამოიწინარებს მისი სულიერი სიღრმის, მთელი მისი არსებიდან და იმ მოქმედებაში ფურო იმსება აღამაინის სული, ვიდრე მოუფერებულსა და ლოლიკურში.

რატომ დარჩა შეიძლება ბედისწერამ დასტოვა. პო, ბედისწერა ანკოს ცხოვრება დედის კალთაში გაგანილი ზღაპრის: ყოველი აღამაინის დაბადებისას (კარგ ჩნდება მისი ვარსკვლავი, მაგრამ იმავ დროს ჩნდება მისი ბედისწერა). იგი ვარსკვლავი აღამაინს გზას უნათებს, იგი ბედისწერა ვარსკვლავს თან დაყვება, სურს დაზრდილოს. და მაშინ როდესაც ბედისწერა ვარსკვლავს ღრუბლებით გადაფარება, აღამაინი ჩაიღებს საბედისწერის მოქმედებას.

შეიძლება, ანკოს ვარსკვლავს იმ საბედისწერის გუდაფარა?..

II

მუდამ უხალისო, სკვდიანი და უსიკოცხლო იყო ანკო?

არა! უწინ იგი ფრთხილ-გამოლილი ჩიტვით დანავარდობდა. დილით ცისკითი იღვივებდა და დამით ღამით იძინებდა. მისს ლურჯ თვალებში ბევრჯერ აძვლურებდა ცნების ტალღები, მაგრამ არაიკის ვაცეცხლებულ ტანი არ ვაგირებებოდა იმ ტალღებში. ბევრჯერ ავგუზუხებდა ანკოს მუშუბი უტანური ცუცხლისაგან, მაგრამ არაიკი არ ვამიბარა იმ ცუცხლთან. მართალია, მიუახლოვდებოდნენ, ხელებს ვაითობდნენ, მაგრამ მხოლოდ ხელებს.

მაგრამ ღრუბელი მაგოლოდნლად და უტანურად ამოღობს ლურჯი თვალები, ავგუზუხებდნენ ძუძუნი, ძუძუები, ვაიხსნა ახლუდი და დაიკავა ანკომ ის, რასაც დაუჩინებულ დარაჯად ვედა მრავალ წელთა ვანმელობაში. რამდენიმე წნის შემდეგ ანკოს უტანური ზნე დასტემბე გული აიკრება და ნერვიული შეიქნა. ამ ხნისაგან ანკო ერთმა ექიმმა იხსნა და კვლავ დაფარუნა ანკოს ტუბერკულოზის სიყვარული, უკვე მეტყეს იმ ეტანებოდა და ნერვიული დაუწყნარა.

— მხოლოდ შენ, მე და უტანობა ექიმმა ვიტთ ეს — უთხრა ანკოს დედა.

და დაიკავა: — აწი კუთით იყავიო.

ანკოც კუთით იყო. ყოველ ვაგონ მოტაცებულს ხედავდა. ყოველ მამაკაცს — ღრობლობით უყურებდა. ამ უნდობლობამ დააკავრინა ხალისი, შეაყვრა სკვდა და ვახალისოცხლო.

მაგრამ ცხოვრება არ ეტევა შეზოლულს: ვაგონი და უტანად ჩარჩობში. შეზოლუდა, ვაგონივლამ და უტანობა და სსასალოხუცა. ცხოვრება ვერ იგუბნა ხელოვნურ ვაგონივლამ და ცოცხალი აღმამინასთვის საჭიროა ანკოს სიყვარული მავრი, თავისუფალი ახრი, თავისუფალი მოქმედება.

და მან, რაც ჩაივსება გულში ანკომ იმ შიშობევის შემდეგ, იმ საბედის ვადივობითა მლოვარად და მხუილით, ვაღსება ანკოს გული და ვაითა ვაგონული სული.

პო, ახალი ცხოვრება იყენა. ახალი ნახიბი რკინის ნაბიჯით მოამბიჯეს. წამშეკრული ეს ხალხი, მაგრამ ველო ვახსნილი აქვს ახალი, მზიანი და თავისუფალი ცხოვრებისათვის. — ფიქრობდა ანკო, როცა უსწენდა ქალთა რაიღის.

ასე მონათლა ანკომ ახალგაზდა მომხსენებელი ამხანაგი სოსო.

მონათლა და რამოდენიმე დღის შემდეგ მოხდა იმ რანდის მიუქვაც ანკოს ტკაარში. მართალია, საკუთბეველი არ შეუშვა ანკომ იგი რანდი, ძიუხობს თასიდან არ ახიარა ენების ზიაგებას, მაგრამ ზიარებისთვის საჭირო იოი სუსესევერი, ანკოს მეტრდზე ამოხვოლი, ჩაბუნა და ჩაბუნა იმ რანდში.

— აწი კუთით იყავი, — ვაგონებოდა ანკოს დედის სიტყვები და ვანიერს თვძობის მლოვარად კუმშავდა, ვეხნდა ვვარედიანად ვადავადიბდა ერთი მეოცის, როდესაც რანდი მოოსურედა საკუთბეველი შესესლა... ასე მიიღოდა ანკოს ცხოვრება ერთ საბედისწერა დღემდე.

III

ერთ დღეს კი სოსომ უთხრა ანკოს: — ამხანაგო ანკო, ასე ვაგონებოდა შეუძლებელია. მწყურვალს ან არ უნდა ანახო წყალი, ან, თუ ანახვე, უნდა დააღვრიო. მშვედობითი. — და სოსო ადგა. ქუდი დიხურა და კარებისაკენ წავიდა.

თმეგავალი, ახლუდ-ვახსნილი, ეინაშლილი და ენება მოუკლივ ანკო ვეფხვივით წამოვარდა ტახტებზე და იმ კარებს ვაღებოდა რახსავსეთ ვადეიანა. — არ ვაგონებეს — მტიკედ და ვეფთრად უთხრა ანკომ სოსოს.

და იმ ორ სიტყვაში ვაგონდა ქვა და ქვაობა კაცი. — მამ დანებილი! — მიუგო სოსომ.

— არასოდეს, — და ანკო ერთი ორად ვაიხარდა, ყელი მიიღრა ვასასარული იმარითი, აშოლტა მოქმეული სახრსავით, შეკრა წარბები და შეიკუმბა მუშუბები.

— ამა რა ვინდა, ქოლო?

უცებ იგი ყელი მიიხარა, წარბები ვაიხსნა, ხელემი ძირს დაეწეხნა დატოლი ფრთხილვით, აწითლდნენ ლურჯები, აშუღდნენ ცისკრი და მზრები, დაპატარავდა ანკო და ძლიეს ძლიეს წაიღოლუდა:

— შემიბრძო! თითქმის მათს თხნეს ერთი ქვა მოსხლტა. მერე იგი ქვა მერის დაეცა. მათ ვაიკოლიეს მესამე, მეოთხე, მესხუე, მეხუე, მეექვსე და დავარდნენ ძირს ქვენი ბეგობათანი რახა-რუბით, მანუარობით... ისე იცინდა სოსო.

— ხა, ხა, ხა, ხა!.. ხა, ხა, ხა, ხა!.. ანკო, ჩემი პავარა ანკო! რატომ აქამდის არ მიიხარო? ეს ვაგონებს ხვალე; დღესაც, ახლავ წავიდეთ... ახლავ ჩემი ვაგონა. ხომ იცი, მე ვალსიაში ვერ ვამოხვია, მაგრამ ამახა-ში კი, დრო შენ ვანახლავ, მე ხომ ათასჯერ მიოქვანს შეთვის: ჩემთვის მერთვა არ შერთვა არ ანახებდა. ვაიკარს ერთმანეთი, ვესურს ერთმანეთი და შერთავც ეს აიოს...

და სოსომ აიტაცა ანკო, დაიკავა მუხლებზე, ჩავლო თმებში ხელი, ვადაუხნიცა კიკრი და ვახსნულ ახლულს ჩაწავა პირო.

— მამ ხვალ წავიდეთ, სოსო, ვენაცვლეს ხომ იცი, ფრამალური მხარე საჭიროა, ავცილებელია, — ამბობდა ანკო, თან მისი პავარა, მაგრამ მზულდ ტანი ირხივდა, როგორც ლინქამი პიროვანდა.

— ხვალე; ხვალე; ანკო! ახლა ეი, ახლა დამიმტიკებ, რომ ახალი ქალი ხარ. რომ მურუვაბილო შენვებოდანი დაწვეტილი ვაქვს, რომ ახალ ქვეწიხს მივხანებ ახალი სიყვარულით დღეობა. დამიმტიკე, რომ ახალი ქალი ხარ.

და ანკომ დაწვეტიკაცა სოსოს ახალი ქალობა, ხოლო ეს დამტიკება საბედისწერა აღმობდა. სოსომ აღმობიანა, რომ ახალი ქალობა უკვე სხვისთვის დამტიკება ანკოს და დამტიკება სოსოსი სიბრჯივით და გულ-მოღვივებით, რომ ახალი დამტიკებისათვის არავითარი შრომა არ იყო საჭირო.

სოსო წამოვდა იმედაკრუბოვარ, აღმქანდრე ვაგონივლავით მიიღრა მხარე ახალგაზოლი ეყანის ვასაქრელად, ხოლო იგი ეყანმ უკვე ვაიხსნილი დხვდა. მამაკაცი სიყვარულით შექმნილი მოლოდინის სიტყვებმა მოლოდინებმა აღმოჩენამ მიუღო. ვაგის ინსტიტუტი ძლიერი და ვეფხვით, მიიხარა და მოღუნდა. ვაგონამ აღმობას წაიღოვინა ათასწლობით განმტიკებული და

გაკეთებელი, გარდაუვლი და აბსოლუტური, დედის რძესთან ნაწილი და აქვსთან დარწმუნებული მოთხოვნები.

— იყავ ქალწული

და ყოველი იღბა, ყოველი თეორია, ყოველი ლამაზი სიტყვა, შექმნილი ახალი აღმავლობა და ახალი მკვების შესაქმნელია, დამაბუნდა და დამატარა და იმ მოთხოვნების წინაშე.

ანიკო იგრანო ყოველივე ეს. იგრანო და გავიდა. განმარტების ენობრივი, ისეთი სიმრედე ჩამოყარდა ოთახში.

სოსო საყვლო შეიბნია, უკეთი ხელთ აიღო, ანიკოსკენ მობრუნდა და ცოცხალ უთხრა:

— მე შენ პატროსანი მგონებ! მოესტუედი... ჩვენს შორის ყველაფერი გათავივებულია... სამუდამოთ... მშვიდობით...

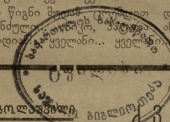
და ანიკოს ვარსკვლავს ბედისწერა დაეწია. დაეწია და მთელი ყორონივით დასსაგვლა:

— ანიკო ანიკო ყავა... ყავა... ქერა თმითა და ლურჯ თვალებითა ანიკო! ვინ იყო ის, ვინც მოვიწოდებდა მზიანი ჭყურისაკენ? ვინ იყო ის, რომ გმტყიცებდა; ქალის სიპატრონე ქალის ცაშაში კი არ უნდა ეცოდას კაცმა, არამედ იმ საზოგადოებრივ შრომაში, რომელთაც ქალი ამართლებს თავის სოციალურ ღირებულებას? ვინ იყო ის, ვინც დასცილდა სიქალწულებს? ანიკო, პატარა ანიკო, ვინ მოგაყენა ისლენი დიდი მურყანყოფა ვინ გრწმუნებდა თავისუფლებისკენ და ვინ მოგვიტარა თავისუფალი გზა... ყავა... ყავა...

— სესტის წიგნი მთელი მთელი დაწერილია და ტაყავალი აინდობს... ანიკო, ყველაზე ნილიაბით დადი... ყველა... ყველა... ყავა... ყავა...

მადამ მადამ მადამ... ქეთურის ავად დროს მსახიობი ქეთურმა ტრავალდა დაღუპულ.

თემატიკა გომომალაშვილი გიგლიშვილი

ალბათ თქვენც, ჩემო ახლობელი მკითხველო, შეხვედრიხართ შემხვევით ძველ განჯინში ამ ბების ნაშთივით დასავლეთ სკოლაში, რომელსაც ვასალები რაოდენ მისტიკურის რაუკუნით ალბენ, ჟოეს ბაღდადი, ამ ატლასის ნაქერში გახვეულ ძველ წიგნებს. მას ზევიდან ოქროს ფერის აბრეშუმის ძაფი აქვს შემოხვეული...

თქვენც აუტანინათ ამ დროს ცნობისმოყვარეობას, დივიზიონალიზმს ფეხს, სასოებით შემოვიხსნიათ ეს ძაფი და გაველით მთელ ფურცლებზე თითქმის გადასულ ასოებს დიხანას ჩასტკერებინათ... გამოუთქმელ ნეტარებას მისცემინათ ალბათ ამ დანოტებულ წერილების კითხვით... აი, სტატიან ჩვენ წინ სახეები ჩვენი ბებებისა, რომლებიც თანამოაზრის, მალის ჩიბებით, მსუბუქის ლუჩაქით რაზათიანათ მორთულ ქართულს კაშახს, კრილონიით ხელზე, ფართო ტახტზე ფემ-მოცილო სხედან მუხლზე ერთ ნაფლეთ ქალღმერთ ბატის ფრთის წვერს აალებენ და გამოჰყავს: „თებერლასა ესა წელსა ჩ ყ დ ს...“ „ჩვენს სასურველთ!“ რა ლამაზი და ლობა, სუფთა და უსაზღვროა ამ ჩაქსილი გრძობის; რამდენი უნაზარო სიყვარული მარბია ამ ძველს ნაწერებში.

თქვენ ხარბად მოით ამ ფურცლებს და საცემებით ეძლეოდნენ ძველს, მანეთს, მანეთს, სილს, ენას და გრძობებს—დასურველი გომომალაშვილი...

სათაბები ჩქარა გაიბნა და თქვენ გაიწვლნათ თქვენს საქმე, რომ ამ სკოლის გამოკვლევა გინდობათ—ხედე, მეტ ბარბად დაეცა და მისი მუხე გამოტანა... ასე დაიბრუნდა თაბე და მთელი ეს სათაბი თქვენს წინაშე გისუბრებით, მათთან სკოლაში. მათთან ვიკეთებ ვლი, და მემდეგ მოიწივით ისევ იმავე ატლასის ნაქერში გახვეულ, ისევ იმავე ოქროსფერ ძაფს შემოალებით და ზრუნვით ისევ სკოლაში მგონობს ამ ძველ განხვეულიან... იქ სკოლის სურნელი კიდევ ქარავა მოსანს... ეს ემბოვება ჩვენი ბებიათა სიყვარულია—მათი „ნიშნები“... და საბელი—წინდა დასაბედა იმავე ბებიათა... თქვენ ვერ შივით ამ რაიმე გინდობდით... და ეს სკოლა კიდევ სხვა თაობებსაც შეუხანავს ამ უცნაურ ასოებს... ეს ძველი და „მელი“ კუხუბ ნაღვლილი წი-

ღათა-წმიდაა თქვენის ოჯახისა; ის თქვენი მუხუცია, სავა სიმეულია და დღემო, მაგრამ მეტყველი დღემო...

უალრის ისეთიური დატკობა ბიგობინა მუდამ ამ ძველ წერილებთან, კიდევ უფრო მეტი, ვიდრე რომელიმე კარავა დადამულ და ჩატარებულ ძველებურ ქართულ ზღაპრს; რაგან ამ წერილებში ჩვენი ძველი სიხლი მეტყველებს, ჩვეს პირად წინამორბედი ეხედვად და ვეხები, მათ ზრახვებს ეცნობი, და აი, ამ პატარა ქალღმერთის ნაფლეთებთან, რომელიც ასე გულწრფელად და სადათაა დანაწერი, აშკარად ასე გულწრფელად მანძილი გავავილია ჩვენ ამ ცოტა ხანში, რა რიგად სხვა ჩვენი დღის ინტერესები, ფიქრები; ვხედავთ—რამდენად დემოკრატიული ჩვენ ამ ძველ ჩველებს, კულტურას. მაგრამ ამ შექმნის დროს რა ბეერი რამაც დაგვიკარავს, რაც ასე ავირავებდა და აღმახებდა წინადადულ ქართველთა...

აი, ეს ძველი სკოლა და მისი წერილები მომავლიან, რაც ამ შემთხვევით წაეწევი არ, გორაკის მე V წიგნს და მასში „მასალის ქართველ ინტელექტს. ისტორიისათვის“ გადავიკითხე; იქ ერთი ასეთი სურნელიანი წერილია: ეს დიმიტრი ყუთიათან დედის (მეორე მონაწერი, სავა ის გადასახლებულ შველს (გორაკდაში) სერეს:—„მეტი ამბავი ყველა წერილობით მოგცემო...“ წერილი, რომელსაც თვინდა შევს—დიმიტრის—მამარიაეს „ჩემო ბატონად ბატონო“—ო, თითქმის დედის გული თვითმპყრობელობის სამსხვერპლოზე ასე ვერავალდუნდა დაეცა.

ამ წერილში ბებერი რამა არის საგულისხმობი, მაგრამ სიყვარული კი უნაზარაოა ჩაქსილია და სრულიად პარონიანთა მასხედ დიმიტრი ყუთიათს მიერ წაწერილი: „МОЯ СВЯТЫНЯ...“ მაგრამ არ, გორაკები, როგორც პუბლიცისტი, ამ ძველ წერილებს ისეთიური მხარე არ ლამაზობს, იგი საზოგადოებრივი თვალსაზრისით უღებია მას და მამინდელ მონობის ეპოქის და „მყა-

ლობელ იმპერატორის“ დროის დასახსიათებლად იყენებს. და თან დასძენს:—ვისაც სურს ჩვენი წარსულის შესწავლა, მან უნდა იმ დროის ქალების წერილები იკითხოსო...”

და მართლაც, რომდენი ასეთი მასალა (ერძო წერილების მასალა) მოაპოვება ჩვენში მამამათა სიყვარულსა და განჯინებში.

მისწყენია და ხშირად გაუგებრობა ავადმეორი და წინადა ისტორიული მსგელობა წარსულ საზოგადოებრიობაზე; აქ ხშირად ყველაფერი ერთმანეთს არ უდებია. არ ეჩივება... მაგრამ თქვენთვის საკმაოა ამ შრომა მსგელობის მოსიქოდეთ და ერთი ცოცხალი დოკუმენტი—იმ დროის ნაშთი—გარდაშლით, რომ ეს წინააღმდეგობა, გაუგებრობა ვაფანტოთ და ეპოქის სურათი წავიკეთოთ.

თქვენი გინდათ გავცნოთ ძველ ქართველ ოჯახს, მაშინდელ ქალის სულს, მის მისწრაფებას, ზნე-ჩვეულებას? გამოვლით ეს ძველი წერილები და წარსული მკვდრებით აღსდგება. რამდენი სამსახურის გაწვევა შეუძლიათ ამ ძველ წერილებს მკვლევართათვის; რამდენი აღმანიანების და მათი მაშინდელი გემოვნების და ზრახვის ამტკვევლება შეიძლება ამ გზით. და განა მარტო მკვლევართათვის? თვით ხელოვანისათვის, რომელსაც მარტო გადმოცემის და ლეგენდის საშუალებით უხდება ამ ძველი თაობის აღაპარა-

ქება. აქ ყოველ წერილმან დიდი მნიშვნელობა ეძლევა და ხელოვანისათვის ამ ძველი სიყვარული ჩვენ აღდროთენებიაო წყაროდ იქცევა. მართალია, ჩვენ ვაძვირებთ ამ განისი ჩვენების გავლა, ძველის შეგება და იმ ესთეტიკური სიამის, ისაც მისი თხოვის დროს განვიცდით, არ ვინდა შეველიოთ, მაგრამ პირის პირად უნდა ესძლიოთ... ყველას, ვისაც ეს სიძველე მოეკონება, როგორც არ უნდა აყის ის, მართებს განსხვავებას ეს სიყვარული, შემთავლის აბრეშუმის მათი ამ ძველ წერილებს და ჩვენც ჩავაგებოთ ამ ფურცლებში, დავაცემოთ—ძველი საუბრის სუნით, ვადავვიძლოს წარსულის ფერადი ხალჩი, ძველი ცხოვრება გავავცნოს ამ ძველი ქართულობის.

რა დიდ სამსახურს გაუწევდა ჩვენს კულტურას? ეინე რომ თაოსნობას იკისრებდეს და ამ ძველ წერილებს შევაროებდეს...—იკისრებდეს ყოველიმარ ძველ წერილების შეგაროებებს და შენდებ თავის თავად გამოჩინდეს—მათ ისტორი, რომელით მის გადაარჩევს და შეფხვდეს მიპოვებულ ხელს. ამავე დროს ის ეინეგოდ ღრმა და ლამაზი პატივისცემა ვარდასულ თაობათმდე—მათი ცოცხლებად...

ჰაბაზური — ენკენისგე
1925 წელი

ბარეზონ რამიზონილი

პირველი სარეშტარი
(ესკიზი)

იუბილეს დაწყებამდე, ორი საათის წინ, ცნობილი მწერალი—ბელტრუჩი არჩოლ დევიზიამ, უკვე გამოჩენყო საღმრთო-საქალაქო, კობრდ ვატიკანობნა ქალთა სერაფული ხელოვნობა, შეიქმნა მოგონებათა წიგნი და საფარებელი და ფიქრის მიტეა. მოგონებათა წიგნი ვადაფერცლის დროს, წააწავდა თავისი პირველი სიყვარულის ამახს. ბეგის ეცადა არ ფიქრია ამაზე, მაგრამ, რაკი ვერ შესძლო, ისტორიული ვახდა ბოლომდე გადაღვივება ხს ტიტოლი და თან შერეო მოგონება. კიხნის ამავეი იყო: სთველ ბოლოითის ახალგაზრდა მასწავლებლებს ეღიშვრამდეს მალე გაუვარდა სახელი როგორც ნიქიერ პედაგოგს და როგიათ ყმაწვილი კაცს. მიუხედავად იმისა, რომ ნორჩი იდეალისტკ ბედმა სოფელში ჩასტედა, იგი თვის ბედს მაინც არ ენდობოდა, ენაიხი—მწიმიდელი ხალხის გათვითცნობიერება და მისთვის თავის გაწირვა არჩილის მუდმივი ფიქრი და ოცნება იყო.

შთამომავლობით გლეხი იყო, თუმცა მამა მისმა იყანემ ახსოვობის ძიებებში გაავარა მთელი საიკლესიო და ისე უკურბა, რომ შინას მაინც ვერ მიახწია. დედა მისი გაქართველებული ბერძინს ქალი იყო და მასთან გათქუელი თვისი სილამაზით, შეიღობა მისი სურული განსახიერებდა იყო. შრომობით ადრე დაიბოჯა და ობოლად დარჩედა, ენით გამოუთქმელი კაპან-წყვეტის შემდეგ, თავი თვისი კაცად აქცია. საქალაქო სკოლა და სამასწავლებლო სემინარია ცხრამეტი წლისამ პირველი ხარისხით დაასრულა. მკვირ ხნის შემდეგ გააშფუქს კიდევ ზოლოდის ერთკლასიანი სკოლის გახედა. არჩილი სამწერილოითის ერთკლასიანი სკოლის და მალე, მაშინდელ ღრუთაბრთ გაუთხმელ დაიბეჭდა კიდევ მისი რამოდენიმე ლექსი და ერთიკი პოემა. იმდროინდელმა კრიტიკამ ქველად და ერთიკი პოემა, იმდროინდელმა კრიტიკამ ქველად აღნიშნა ახალგაზრდა მგონის, პირველი ნაბიჯი, ბიოლოგიში ნახევარი წლის მოღვაწეობის შემდეგ, ის ბიოლოგიში ნახევარი წლის მოღვაწეობის შემდეგ, ის ბიოლოგიის საყვარელი კაცი ვახდა. იმდინდელ მეტროსი იყო იმისი ვაკეეთილის განსება, რომ ჰქონდა მეტიოდინდ მასთან საბჭოთა გლეხობა და ადგილობრივი იიტლოვანებობი; იმ კოუხის ქალიგლეხობის სალაპარაკოდ იმ ხანად მხოლოდ ის იყო, მაგრამ მიუხედავად მხეხილარე ტემპერამენტისა, თავი დნჯავნ ეტრია. მაქან-ქან, პიკ მოთმად მოუდიდინდებ, მაგრამ ის ცოლის შერკბობა არ ჰელოდებოდა და ცოლის თანობა ატყობსტედა. თუმცა აქ ზეგარეული და სხვადასხვა თანობა ატყობსტედა.

თბილისის შუა რიყებში, ქალაქიდან საავარაკოთ, თავის მამულში, ამოვიდა ცოლშვილით თავადი ჯობილო ბერეგანამ, რომელიც რამდენიმე დღის შემდეგ ეწვია აჩილის ვაკეეთილებს. თავადს თან ახლდა ცოლი, ოცდასამი წლის პირმშო ქალი თინათინი და ორიც სხვა უმცროსი: მულოდინელი დარბაზობით ვაკეეთილმა მასწავლებელმა სტუმრებს სკამები შესთავაზა.

ბატონო არჩოლ, ერთი ხნამ ჩვენამდინაც მოახწია და აი მოვიდეთ, რომ დაესტკებთ თვენი პედაგოგური სამსახურითა, უფხია ვერბრალბა.

—მადლობა ვუწარლებინათვის.—უპასუხა და ქაითინურის შემდეგ გაწავროდა ვაკეეთილის მიტემა, ახალგაზრდა პედაგოგმა გამოჩინა ნიქი და სტუმრები აღტაცებულში მოიყვანა. დაბოლოს ამოვირა მოწვეუნი და კარში ვაკეეთილურა სათამაშოდ. წასულიას ვიბრაილმა ხელი მაგარად ჩამოართვა და უთხრა:

— ამ დღიდან გთხოვთ მივლოთ ამ სკოლის მეგობრად, გვეცდით, რითაც კი შეგებინდა, ვიყო თინ ქობაეც და ქირისუფალიო. მიწიე ენბთ აზრთა ვაცელა-გამოცელის შემდეგ, რომელშიაც თინათინაც მიიღო მონაწილეობა, გამოუმთხველი ერთმანეთს.

შეწვენილი თინათინი კაცეთთან რომდებდა და ერთი სიქ შენახათა მგზნებარე თვადენით, მს. დღებამ-მოსილი ვაგი შეკრთა და თავიც დაბლა დახარა.

შეორე დღეს არჩოლმა ბერეგანისავან ჩაიხე მოწვევის ბარათი მიიღო, რამაც უზომოდ ვახაზრა, რადენ ეტლოლომა დასწოვობა კიდევ ენახა ის, ეისი ეგნებინა მთელი ოღმი არ სძინებია და ასე შეიკოცია. საღამო ეამს ვამიეყო სადათ, მაგრამ შროიანად, კობრდ ვატიკანობნა შვიე ხელოვნობა, დაიხორა ნაცრის ფერი შლიდა და ეწვევა თავადს. თინათინი ებოლა სულ სხვა კაპანი იყო და უფრო შეგონდა, ეიორე პირული შეხედილობას.

—ვაჟა, ვაჟა ბატონო არჩოლ! თქვენ გეწონს ყველაზე ვაკეეთიცო. უფხია თინათინამ, როცა მასთან მარტო დარჩა.

- გემუდარებით, ნუ ინებებთ ჩემს ვაწილოებას.
- ვაჟა, სიმართლეს ვამბობ, ნუ ინებებთ.
- თქვენ უფრო მეტწილად გაბარწინებულს თვალბობთ.
- სად გიწავლობთ?
- სამასწავლებლო სემინარიაში... დააკმაყოფილა ქალის ექთისმოყვანებობა და ეთბა იმით შორის მიკ-

19

მშრომელთა არ იყვენ სავანი ამ ხელოვნებისა. და რომენ როლანმა გაიხადა თავისი მადლიანი კალამის სავანდ სწორედ ეს მილიონიანი მშრომელი მასები. თავისი წიგნის „ბეთხოვნის“ წინასწარებაში იგი ამბობს: „ძველს ევროპას სული ეხეთება ბინძურისა და უწმინდურს პაეზი. კვეყანა სჭკენება თავისი როსკილად ეციონხში. მარ, ვაჟაღთი ფანჯარები შეიჭოფნად წმინდა ჰაერი... და რომენ როლანი, რომლის სისხლში სჭეუდა საფრანგეთის დიდი რევოლუციის მოღვაწეთა, მისი წინაპართა, სისხლი, სწერის საშ დიდს მონოგრაფიას ბეთხოვნებზე, მიტელ-ანგლოზე და ტოლსტოიზე, სადაც ღალატდეს ძლიერი და გმირული ბიორენებებზე. გმირები ხომ მუდამ მეამბივნენ იყვენ.“

ხელოვნება ხალხს უნდა ემსახურებოდეს თუ არა? მწერლები ხალხს უნდა ემსახურებოდენ თუ არა? ჯერ კიდევ 1799 წელს რევოლუციონერი კონტრეტური მოუწოდებდა საფრანგეთის მწერლებს: „შეაქეთ მთავარი მოვლენები საფრანგეთის რევოლუციისა; შექმენით რევოლუციონერი დრამები; ასახეთ სახე დაიდე ერისა, რომელიც იბრძვის თავისუფლებისათვის ევროპის ყველა ტირანთა წინააღმდეგ...“ და 90-ან წლებში, სწორედ ამ მოუწოდების ასი წლის შემდეგ როლანი ქმნის რევოლუციონერი ნაწარმოები: „14 ივლისი“, „დანტონი“, „გონების ზეიმი“, როლანმა თავისი კალამი შემართა ბიორკოთა მქედლებს, ვეგრედ ამოუვარდა დაწილებული. ეს

რომან როლანი
დაბადებულა 60 წლის შესრულების ვაჟი.

მეორე უნდა ემსახურებოდეს ადამიანს, ხოლო ადამიანი უნდა იყოს თავისუფალი, — ქადაგებდა როლანი. — მხოლოდ თავისუფალი ადამიანი შეიძლება იყოს მთლიანი ბუნებრივი და ძლიერი ნებისა. ხელოვნება გაბნაჯისუფლებდა სოციალური უსამართლობის მოსპობასთან ერთად.

ეს აზრია გავრცელებული მის დიდს რომანში „ვან კრისტოვი“: უკანასკნელი ტომი ამ რომანისა გამოვიდა სიერიაშორისი ომის დაწყების წინ. ამ უკანასკნელ ტომში, რომანი გრძობს დიადი კატასტროფის მოხალეობას და წინასწარმეტყველბს იმ საფრთხეს, რომელიც მიიღის კულტურას. ეს სახსნ 3 აგვისტოს 1914 წ. დღიურობამ, სადაც როლანი სიტყვა-სიტყვით შემდეგსა სწერს: „ევროპას ეს ომი — უღელესი კატასტროფა მრავალ საუკუნეთა განმავლობაში, ეს დღიურება ყველა ჩვენი ძვირფასი იმედებისა კაცობრიობის ძმობა-ერთობის შესახებ.“

და როლანმა გამოუცხადა ომი ომს. ომი გამოუცხადა მან აგრეთვე „ძალა-უფლებების მატარებელთა ბიორკობებს“. ზღუდებდენ ტყვეები, ქუხებდენ ზარბაზნები, სისხლში იბრუნებოდა ევროპა, ბიორკობდენ საინდრო მტარები, ხოლო როლანი მოუწოდებდა ევროპის თავისუფალ მოახლოენდ და ტალანტებს შეეცავნოდდეთ და კვლავ შეეცავნოდეთ ევროპის ხალხებო, ომის ოფიკიალურად გათავების დღეს როლანმა „ჰუნანობაში მითათვისა მანიფესტი, რომელთაც მოუწოდებდა ყველა მწერლებსა და პოეტებს შეეცავნოდდეთ ცილის, შემოქმედების და კაცობრიობის კულტურის დიად ღირებულბათა დასაცავლო.

სამომენებით მოგვაყას ამ მანიფესტის სიტყვები: „ჩვენ არა ესწმობთ ცალკე ხალხებს. მაგრამ ჩვენ ვიკითხოდეთ ერთი ხალხი, მხოლოდ ერთი ის ხალხი, რომელიც იტანავებს და იბრძვის, დაეცემა და კვლავ წამოდება და მიღის წინ, სულ წინ, თავისი სისხლითა და ოფიკით მოიწოდებ მძიმე ვებით. ჩვენ ვიკითხოდეთ ერთი ხალხი, რომელიც შესდგება ყველა ადამიანებისაგან, რომელნიც ყველანი ჩვენი ძმები არიან. ადამიანებმა მხოლოდ უნდა შეიფოსონ შეიგრძნონ ეს ძმობა...“

რასაკვირველია, ადამიანები ვერ შეიფოსებენ „ძმობის“ გონივრსა ქადაგებით, მანიფესტებით და დეკლარაციებით. დეკრეტებით და ქადაგებით არ აწუნდება ახალი ქვეყანა. ვერც ევროპის პოეტები და მწერლები და ანსტრევერ მელიკების ბიორკობებს. ამ ბიორკობებს დაამსხვრებს „ის ხალხი, რომელიც იტანავებს და იბრძვის, ეცემა და კვლავ წამოდება და მიღის წინ, სულ წინ, თავისი მძიმე ოფიკიანი და სისხლიანი ვებით.“

და თუ ავსტრიელმა მწერალმა სტეფანე ვევერმა როლანს „ევროპის სინდისი“ უწოდა, ჩვენ სამომენებით დაუპტებთ: რომენ როლანი იმ ახალი ევროპის სინდისია, რომელიც მიუძევა დაიანარცებს ძველს ევროპას, ბურჟუაზიულს ევროპას მისი უსინდისი სინდისით.

მაშინ აზრებიან სისხლიანი ვებით იმ ხალხისა, რომელიც იბრძვის სისხლიან ვაზევ ადამიანური უფლებებისათვის. მაშინ ხელოვნებაც ემსახურება ადამიანს, მხოლოდ ადამიანს და არ იქნება ომით სათირგი, ვისაც უსამართლობამ მისცა ხელში და მათიანი.

ი. ინაშვილი.

სახით მატყველებს მაცნობავა

მსახიობთა და სცენის მოყვარეთათვის.*

მომადუნებელ აფექტს (მწუხარება, სნეობრივი ტიკიელი და სხვა) არა აქვს მათზე დიდი ძალა, ვინაიდან ისინი ყოველივეს, რაც მათ არ ეძუებრება, ფრიად მალე იწყებენ. შიშის ვავლების ქვეშ ისინი მოქმედებენ ფრთხილად და წინდახედულად, საჭიროდ მათი დამახასიათებელია მშობრად და პრაქტიკული ბუნება.

იდილასტრია აფექტები და ემოციები (მაგ. სიყვარული ჰემპირტებისა და სიკეთისა) მათთვის უცნია, ვინაიდან ისინი უმდაბლესი უფენი ტიპური მატყველისტიკი არიან.

სულ სხვახარად მოიქცეოდენ იმავე აფექტების ვავლების ქვეშ მელანქოლიური და ფლემმატიური ტიპები.

ყოველივე ეს კარგად უნდა იცოდეს მსახიობმა, თუ სურს გამართობა.

ტალანტი და გენია იშვიათია ჩვენს ცხოვრებაში. ტალანტი ის ვინც თავს სურავს უზუად დაყოლოდებულ პირიყვენება. ჰემპირტი პენისიონი ყოველივეს თავდაბლინი იყვენ და არას დროს თავის თავისთვის თვით არ აუფიკთ ძეგლები, როგორც მრავალი უბრალო მამაკადათავანი იქცევა.

მაგრამ სიმდიდრე და მრავალსახიანობა აფექტებისა აწუნებს მაშინ ვარკვევის შესაძლებლობას, აწმრთ აუცილებელი ხდება მათი განჯგუფება გარკვეულ ჯგუფბად ანუ კატეგორიად.

ამ მიზნით ჩვენ ვისარგებლებთ მეცნიერი მონტეკაეციის კლასიფიკაციით. რომელიც ოთხეკა მეცნიერულ თვალსაზრისისათვის მიუღებელია, მაგრამ ჩვენს პრაქტიკულ მიზნებს სხვებზე უფრო უკანასკნის.

მისი კლასიფიკაცია ასეთია:

* ვაგან. იბ. კლდეური და ცხოვრება № 13 და 14.

- 1. სიამოვნება, ტანჯვა.
- 2. სიყვარული, მოწონება, პატივისცემა, თანაგრძობა და სხვა.
- 3. მისულარება, სიმკაცრე, მრისხანება, შურისძიება და სხ.
- 4. აშპარტავენა, სიამავე, დიდების მოყვარობა, თავმდაბლობა, დამცირება;
- 5. შიში, უნდობლობა, ციხერება, ვაგუნდლობა.
- და 6. ინტელექტუალური შემოკლებების გრძობები.

განვიხილოთ ცალკელად ყველა ეს ფაქტები.

1. **ტანჯვა და სიამოვნება**. — ეს ორი გრძობა უდიდესი და უაღრესი მნიშვნელობის გრძობათაგანია ადამიანის ემოციათა შორის. მათი მნიშვნელობა აიხსნება მით, რომ ის ყველა ემოციებს თან სდევს და თითქმის განუტყრელია და თავისებურად მიმართავენ ჩვენს განცდებს და მოქმედებებს.

მათელი ჩვენი ცხოვრება არის კრებული ამ ორი გრძობისა ანუ მათი პერიოდულად განმეორების პროცესი.

ცხოვრება ნიშნავს ტანჯვას და ნეტარებას.

ამ გრძობათაგან ჩვენ ვითვისებულდებით მხოლოდ უსიზრო მიღობ და ან ცნობიერების დეკარგვის დროს, სხვა შემთხვევაში კი იგი ჩვენი მუდმივი, თანამგზავია.

ეხლა გავიაროთ, თუ რა მიმიტყრა ნიშნებათ გამოიხატება ტანჯვა და უსიამოვნება.

სურ. მე-მე-მე

ტანჯვა: ა) სახის გუნთვის შეკუმშვით, ბ) ტრიბოლით, ცვენით, იზვირით, იზვირით, კ) სუნთქვას და მავის ცემის (პულს) აჭარბებით, დ) თითოლით, კანკალით, გლის წასვლით, დაბალით და სხვა ნიშნებით. ყოველგვარი ტანჯვა, რაც უნდა უწინაშელობს ივის ივი, პირველ ყოვლისა გამოისახება ადამიანის სახეზე. მასთან ერთად როგორც სხვა სულიერი მოვლენებს, ისე ტანჯვასაც გული საგრძობად განიცდის, მაგრამ ეს განცდა გარე მყარობისათვის თვალსაჩინო არ არის და უსახით, ვაგუნდობა, სახე კი მოურიდებლად და დაუფარავლად ამხელს ყველას პიროვნების სული მოძრაობას. და თითქმის იუნება — „ჰასა...“ შეხედით ამ უხედაურს როგორ იტანჯება, მიხედვით, შვიბრალოთა — იო რათ არის საჭირო, ადამიანის გრძობათა და სულიერი განწყობილების გასაგებათ, მთავარი ყურადღება მივაქციოთ მის სახეს, განსაკუთრებით თვალსს, წარბებს და ტუჩებს.

კერძოთ ტანჯვის საუკეთესო გამოისახველად ითვლება ტუჩები, წარბები და შეხედვ კი თვალები, რომლის გამოიმტკიცებლად საშუაბაროდ ბევრისათვის აუხსნელი არება. რა თქმა უნდა მე შეხედვლობაში მაქვს ამ შემ-

თხვევაში სისტემა და ზომიერი ძალის ტანჯვა, დინადნ ძლიერ ტანჯვას თან სდევს ისეთი მკაფიო ნიშნები (ტრიბოლი, კვილი, ცვენისა), რომ მას ყველა დასახელებს და ვაივებს. სუსტ ტანჯვას (სედას, მზებებს და სხ.) თუმცა არ ახასიათებს ასეთი გარკვევნი გამოსახლება, მაგრამ მისი არსებობის დადსტურბაც შეიძლება წარჩინეს, თვალების და ტუჩების მუხებებით. ასეთ შემთხვევაში წარბები ჩვეულდროვად ერთმანეთისაკენ მიიხიბნენ, მათი შინაგანი ბოლოები მოუხლოდებიან რა ერთმანეთის, იმავე დროს ზევით აიწვიან და მუხებზე ჩნდებიან მოკლე ვერტიკალური ღარები. წარბების დაახლოებულ ბოლოებზე კი ამოებრილი ნაკვები.

თვალები ხანგრძლივი ტანჯვის შედეგად იღებენ უსპრო, მღერივ გამომტკიცებელს და ხშირად მსუბუქედ ინაბეზიან კრულვებით, ამასთანავე ხდება პირის კუხებითა მკვეით დაიწვი, ცხვირის ნესტოების ვაგანიერება და სხ. მკვეით დაიწვი, მისი შინაგანი შორის ყველაზედ უფრო საყვარადღებია პირის კუხებითა კვეით დაწვი, ეს ნიშანი ინდინადა დაავსებრებული სედასთან, რომ საკმარისი შეხიწმით ადამიანის ტუჩების კუხებითა მუხებზე, ორნავე დაწვი, რომ ცხადად ამოვიკითხოთ მისი მუხებზე ფიქრები ან სურვილი აზრები. დიდი მუხებარების დროს ყველა ეს ნიშნები ერთად იხიენ ადამიანში თავს. მხოლოდ სუსტი ტანჯვა შეიძლება ტუჩების კუხებითა იუნბავი დაწვივით გამოისახოს. ზომიერ, მაგრამ ხანგრძლივი მუხებარების შემთხვევაში ზემოდ დასახელებულ ნიშნებს ემატება სახის დაკრძობება, ცხვირის დაკრძობა, ტუჩების, ლოყების და ჭედად ყდის დაწვი; თავის ჩაქინრება, სუნთქვის შენელება, მაჯის ცემის მოღუნება და სხ. უდიდესი ტანჯვის დროს რიცხვი გამომსახველ მოძრაობათა კიდევ უფრო იზრდება და ასეთ შემთხვევაში ისეთს მკვეთრსა და მკაფიო ნიშნებთან ვაგებს საქმე, როგორცა ტრიბოლი, ცვენისა, კვირული, კანკალი, თითოლი, გულის წასვლა და სხ. ტრიბოლი, გულის წასვლა და ცრემლები უფრო ბავშვებისა და ქალების დახასიათებელი თვისება, მაგრამ არის ისეთი შემთხვევებიც, როცა ძლიერთა სქესსაც, მამაკაცებს ცრემლნარევი ცვენის ამოხდება და გულიდან.

საერთოდ ტანჯვის გამოისახლებათა ემოციები იცვლებიან არა მარტო ჰასიკისა და სქესის მიხედვით, არამედ სხედასხვა პიროვნულ ხასიათების მიხედვითაც.

ფლეგმატიური ტიპი ისე არ იტანჯება, როგორც მგალითად ხოლერული; ისინი განსხვავდებიან ერთმანეთისგან ისე, როგორც სანგვინიკის ტიპი მელანქოლიურ ტიპთან.

საერთოდ ფლეგმატივი მუხებარება ვერ სახავს თავისი ვარგავანი ნიშნებით, დინადნ მას არ შეუძლია სათანადოთ ამ გრძობის განცდა, სანგვინიკში კი ვედვდეო საწინააღმდეგოს. იგი მუხებარებას მთელი შეგრძნებით განიცდის, მაგრამ ის მალე ივიწყებს მას და შეუძლებლად ხდება მის სახეზე ვანვლოდ მუხებარების უსიამოვნება. კიდევ უფრო ლამად განიცდის ტანჯვას ხოლერული ტიპი და მის სახის გამომეტყველებაც უფრო მკაფიო და რელიეფურია, მაგრამ არა მოთქმისა და ჩივილის, არამედ მუკარისა და წყველაკრულვის სახით. რაც შეეძება მელანქოლიურ ტიპს, იმავე მიზნის ვაგუნდვით იტანჯება ლამად და ხანგრძლივად, მაგრამ მისი სედად არის ჩემი, უსიტყვი და ცრემლებში ნაღვს ნაღვლო.

შემდეგ წერილობა ჩვენ დავამტკიცებთ, რომ ამ პრინციპს, ე. ი. ტანჯვის, ძალისა და ხასიათის ცვალებადობას სქესის ჰასიკის და ინდივიდუალური ხასიათის მიხედვით რა დიდი მნიშვნელობა აქვს ყველა დანარჩენ ემციებსა და აფექტებზე.

(გარემოლება იქნება)

15

პ. ნათაძე.

პირი მზისაჲნი

მოქალებმა მისამ *

მოქალებმა ბარში, ხვია, რუ ჩამოწმწმარებს და მისი ჩხრხეში ფიქრება ბუბაში, რუსისპირა რამდენიმე კაცოს და მუხის ხე დასის მრავალი ბუჩქნარია. აქაქი იასამანის ბუჩქები, სუფენი უკან ილია, რომელიც დრო-გამოუშვებთ ირჩევა და სისინებს.

(შემოღის რტინის კაცი დინჯი ნაბიჯით, ორმად ჩაფეკრეულობა. მიივლი-მოივლი, მეორე წყლის პირს ჩამოაფილება და ხის, თითქმის რუს რაკაკითი გაბრუნებული, ისმის ხეების ფოთლებში შრილი. იასამანის ბუჩქებში შეინარჩევა და ოდნავ გამოირჩევა იასამანის ლანდი. ხეების ფოთლებიდან ისმის ფოთლის შრილის მსგავსი ჩურჩუ-ლი, რომელიც არც ოკინის კაცს, არც იასამანს არ ეს-მო, ექამდის ვატაცებულნი არიან თავთავის ფურქებით).

პირველი ხმა. ელხაზე ხელა?
მეორე ხმა. შუშ! ხელა, ჩუხა, ჩუხა!

პირველი. რა ორმად არის ჩაფეკრეულობა.
მეორე. მას შემდეგ რაც ოკინის საფეხტელი იპოვა, რაღაც იღუბლია ძალა იხიდას ჩემი ხევისკაენ.

პირველი. ათაფერი არა ესმის რა, რაც კი მის ვარ-შეშო ხდება.

მეორე. ისე ადვილია მაგის ქსელში ვაგბა, რომ მეონი, ესტერს მოიტეხს აქ.

პირველი. არა, ჩვენ მაგას ვერაფერს დაეკლებთ, მაგ-არა! საბოლოო მიზანს კი მაინც ვერ მიალწევს, თუცა მსოფარი კაცია.

ხმა (რუსი პირიდან): მძლავრი კაცია, მძლავრი კაცია, მძლავრი კაცია!

მეორე. რატომ ვერ მიალწევს?
პირველი. შენ არ იცი, რა ხალხის ეს ტეგარი ხალხი, ხომ გასასუს იმ დღეს მათი ვინამოხოს რომ ესტერზე შეეაქცე (ჩუმი ხიხითი) იღინი მატარა, იღინი, რომ ბოლოს ძალა-გამოღელი მიწზე დაეცა. (ჩუმი ხიხითი) არც კი ეცადა, რომ თავი ვაგნითავისუფლებინა ჩემგან.

მეორე. მასსუს (ჩუმი ხიხითი) რა გინდა მავითი თქვა?

პირველი. ისა, რომ ეს ტეგარი ხალხი ვერ მიპყვება მაგ ბემურას კაცს.

მეორე. შუშ ჩემი მეფობა არ მოისპობა.
ხმა. (რუსი პირიდან) არ მოისპობა, არ მოისპობა, არ მოისპობა.

პირველი. ჩემს მეფობას ვერა მოსპობს რა. (ბუჩქნები ისმის ფურქნი. რკინის კაცი წამოდგება, თითქმის ეხლა გამოირკვიავ და იხედება აქეთ-იქით).

ხმა ისლიდან. სსსსს!
ხმა ფოთლებიდან. შუშ-შუშ!

(შემოვარდება ერთი გლხეკაცი სახრის ქნევით)
გლხეკაცი. აი, თქვე ვაგვარჩებელი, თქვენა, აღარ მომწაოვრდებით? (ვაგა)

(შემოვა ხუთი კაცი, შეიარაღებული არიან ზოგი რკინის შიბით, ზოგი კომლით, ზოგს ხის, ან ტყავის ჩაფე-კრევა ახურია, ზოგს ნაღის ქული. ერთი მათგანი უფრო კატაგად ჩაქმულია და მოქნილი მიხვია-მოხვია აქუს).

ფრიდონი. (საჩუქრად შემოიღის სტენაზე და დანარჩე-ნებს მომობრდება). ჰი! ვინა ხარო მინდა? ვინა ყერიო? (შუბს მოაოკოილებს).

პირველი გლხეცი. არავინ არ არის, ჩანს ჩასკიებიხართ. ეილაც ჩემნებუი იყო და წყადა.

მეორე. ჩემებიანი ილის ხმას ჰკავდა.
ფრიდონი. (ცადაეშვება ბუჩქებისაენ და სტაცებს ხელს გლხეკაცს).

გლხეკაცი. რა იყო, კაცო, მე ვარ. შენ რაღა დაგე-მართა ერთი!

ფრიდონი. რას დადიხარ აქ ამ დროს?
პირველი. ხომ ვითარია ჩემნებუი მეთქი.

მეორე. ჩვენ თუ ერთიმანის დაფიქრებით, კიი საქმე და ექმითობა (პირველს ხუდა) ანაზურული მოსდგამს და რა ჩანს.

ხმა (შორიდან ისმის): ამოშველეთ, ამოშველეთ!
ფრიდონი (განკალბეული ხმით) აი ეხლა კი დაიწყო.

აბა, თელო, წადი უკან რა ამაზეია. (პაუზა) წადი კაცო, ერთმანეთს არ უნდა მიეშველოთ?

პირველი. ჰო, ეხლა მე წადი გენა, როცა იცი, რომ მართლა სპიშობა. (ვაგა)

ფრიდონი. ჩვენ აქით წავიდეთ. ჯერ აი ეს თილისმე-ბი ჩამოვივლით გულს, რომ აუსვლით არ მოგვეკარ-ნენ. (დასრულებს ყველას რაღაც მრჩევს ძავენი ჩა-მოკიდულს, ერთს თითონ ვაგიკეთებს. ვადაინ. ფრიდონი სტელიობს, დანარჩენებს ზურთო უკან ამოეფაროს. მაღ-მალ უკან იხედება).

(შემოიღის მეორე გლხეცი, ისევე ჩაქმული და შეიარა-ღებული, როგორც პირველი. ისმის გლოს დღეულის და ტუტების წყაქეკის მავარი ხმაურობა, მიდამოსთან და თან ოზიხიარი ეფინება)

პირველი გლხეცი. (წამოწევა ბალახზე) ბალახზე და მხოვრება. მატარა ძელები მოეცინეთ, სანამ კი, თე-ლო, შენ ჯადოები მოგვეცი. ჩვენმა ნენმა კიი ჯადოები იციეს, ავი სული არ მოგვეკარება.

მეორე. რა დროს მოსტევენება ერთი, ვამოიჩინე ბატონი. დაგვიტეხება და მეორე საიდან რა ვაგება? ვერც კი ვაგებ.

პირველი. (თითქმის თავისთვის) ბატონები... ბატონები დიდი ხანია გველამაშა შეყვალა. ყველაში პირველობა უნდაღთ და ამაზენი პირველობა ერთი.

მეორე. ჰო და ის ბატონები მოგვმორდნენ და ეხლა ჩვენ დაგვიერთა ველაობა. ვიი შენ მტერს, ვაის ის ჩვენ დაგვაყროს.

მესამე. ნეტავ ისე იმ ბატონები გვაყვდნენ და ამ უფედურებში კიი ჩაეკციენოლიყავით.

მეორე. შუშ დაწვე მლაპარაკ რაღაც დაგვიწყდა აღადად მაშინდელი ტრავვა. ბევრარზე წესულა მოგვეუ-რებოა.

მესამე. ვეუელმაშის მუცელში ჩასვლას ბევრარზე წა-სვლა არა სჯობია?

მეორე. ბევრარს ეხლა ვერავინ ვერ დააბრუნებს უკან, ჩაპარდა პატრონის.

პირველი. ეხლა ჩვენში რომ ნაბატონარები არიან, რატომ ისინი არ იგომებენ ბევრარს?

მეორე. ეხლა, შეილო, იმათი ანაზურობა ჰქინტეზნა ქალამნებშიღა ვადაჩრჩილი. (იციინია).

(ისმის ხმაურობა)
(შემოიღის ერთი დარჩაოვანი. უკან მოსდევს დედაკა კიი ბავშვით ხელში. დარჩაი ხის ძირს ვამოსს ნაბაღს და ზუღ დასკამს ბავშს)

დარჩაი. აბა, ვინა ხართ, წაიყვანეთ ეს ბავში და სადაც მეულო სახლში შეფარდებით თავი.

(დანარჩენნი დარაჯს ვარგებუ შემოხეყვიან. ისმის ცნობისმოყვარების კითხვები)

- 1. ვისი ბავშვა?
- 2. საიდან მოიყვანე?
- 3. სად ნახე?

დარჩაი. საოულის პირს მგლები შესკვიენოდნენ და ეს ბავში მოეცს ვადავარჩინე, დიდრონებმა თვითონ უშე-ვლეს ააგს.

დედაკაცი (გულ-ამომჯდარი) გენაკალბეთ, რა ცეც-ხლია, რა ცეცხლია მგლების ხროვა შემოგვიციედა. კი-ნალამ ეს ცეცი შეგმებს.

ფრიდონი (შემოიღის და წინ ჩაჩრება) ჰო, მართა-ლია. მართალი, ანამ ვადავარჩინა. აქვე გეცხმობა ხმა-ობა და მე მაშინვე მივხვდი, რომ აქ რაღაც ამაზეია მეთქი, ავღლებ და თვითორე ვავახუნე, ჩვენ კი მეორე მხარეს წაყვდიო, თქიდანაც აღეთაქობის ხმა ისმოდა. (ყველანი იღიმებიან)

პირველი გლხეკაცი. ჰო კარგი, ფრიდონ, კარგი, შენი გეღის წილი ამ ბავშვის ვადავარჩინო. (დედაკაცი) აბა, წამამეც, ბავშვი მოვასვენოთ სადმე. ვადის, უკან მისდებს დედაკაცი ბავშვით ხელში)

რკინის კაცი (აზრდილივით ვამოიჩინება ნისლში. ჩოხ-ქოლი)

მეორე გლხეცი. ვინ არის ესა?;
მესამე გლხეცი. რა უტყნარო კაცია!

*) იხ. ამა და ც. № 13, 14

ფრიდონ (გადასტვება კლტა წინ და შუბს მოიმარჯვენებს) ვინა ხარ, ზვი. (წელ-წელა ისევ უკან დაიხვეს და სხვებს ზურკოტუბან ამოუფარება: თავისთვის) ვინ არის ხელა, რა უტყვარო კაცია! (ველანი შუბებს და ნაჯი-ნეტას მოიმარჯვენებს)

რაინის კაცი. ნუ გეშინით, ჩამოუშვით იარაღი. სა-მტროდ არა ვარ მოსული, დამშვიდდით.

ზნები ხალხიდან. ვინა ხარ, რა სულიერი ხარ?

ფრიდონ. (სტუდიობას ოდნავ წინ წაშოქრას) ვინა ხარ, რა სულიერი ხარ?

რაინის კაცი. მე რაინის კაცს მეძახიან. (გაეცივრების ჩოქრალი)

ზნები. რაინის კაცი, რაინის კაცი.

(ჯგუფ-ჯგუფად და თითო-თითოდ შემოვლადება სცენაზე გულბობია. ზოგი სხვადასხვაგვარად არის შეიარაღებული, ზოგი უიარაღო)

ზნები. (ახლად შემოსულბობა: 1) ხალხი გაეფურცასწვდა.

2) ამისთანა რამე ჯერ არ ყოფილა.

3) მოთაინება ალარ არის. ან სულ დავიბოცნეთ, ვიგებართა.

რველი მურჩამისა. რაინის კაცი მოსულა, რკი-

1. ანა სად არის? 2. რომელია? 3. რათ მოსუ-

დავ?

(ხალხი რაინის კაცს გარს შემოერტყება და თავით-ხაზის ათავლივების იმის იარაღსა და ჩაცმულბობას)

ზნები: 1. ვინ არის რაინის კაცი? 2. რაინისა კი არა დიდსადა, ფოლაღისა. 3. რა არის ფოლაღი?

რველი მურჩამის ხმა. მავანა, ბიჭო, პურს ხელი ჭირა და სულ რძე გადღინა.

მა 3. ფოლაღი ის არის, ბიჭო, რომა, ფოლაღის ქუ-მხურაღს და ფოლაღის იარაღი აქვს.

მა 4. დავიხსენებტრისაგან, რაინის კაცი, ამოვი-რიოთ.

მა 3. ვეკვამე, დავიშენით. (შემოვლენ დღდაცკები ქალბობი)

ედაკაცები. ვეიშველ რაინის კაცი, სულ ერთიან წყითი. შეიღები ალარ შეგვარა, მებე და ქსივები.

ენი: 1. ჩვენსენ წამოიღი. (ერთმანეთს არ ავლიან. მერე ზნები)

2. ჩვენ ისევ ბევრნი ხართ, ჩვენ უფრო გვინდა სულ გავიკეთებოთ.

3. რა შენაღებება თუ გაიკეთებენ?

4. ჩვენ რად უნდა იყო არჩენილი და მე ამოვწყდე.

4. ჯერ შემტ ჩემსავითი დაიტრუნად და მეუ ილაპარაკე. (მიიჩვენენ ერთმანეთს)

რაინის კაცი. (მძალერად შესახებას) მებტრლით, ხალხი, და ყური მომავაით.

(კლტა ხანს კიდევ ისმის ჩოქრალი. შემდეგ ხალხი თან-თანად დაწყარადება ფერივები შეეშინებოდნენ შემოვლენ ბ ხალხში დაერვივნენ. ისამანდა მოშორებითა სდგას. ურიდან გამოჩნდება მეჩისცივლი.)

რაინის კაცი ყური მომავაით და მე გასწავლით, თუ იჯარო უნდა დაისხნათ თავი მტრისაკენ.

ზნები: 1. რაოა უნდა გასწავლო? 2. რა სწავლდება ჩვენ? 3. რაოა დროს სწავლება? 4. მანამდის კი ვეცადოთ აღარაინ დაარჩება და...

ზნა 5. რაინის იარაღი გაქვს, წადი და მოკალ გველ-სი, რაოა სწავლება გვინდა?

რაინის კაცი. წყარადა... მისამით.

მეჩისცივლე (მოთხოვლოვდება ხახვს) საჩიდან მეუფე იბრძოდა, მიჰსა გაქმონდა გრაილი.

სულ ელევა-ქეჰას ისრაოდა ის გველმავი ტიალი.

(ან ხმის გავრეხება ხალხი იორვება)

ქვილის გარშემო. ისმის დრო-გამოშვებით ბავ-ბუვი და მბეჭერი ოლიალი სისხლი წყურვილით გამოწვეული. ისამანდა დაიკლვება და გვეცხება სამელოდა. პატარა ხანს უკან ბრბო გაიშლება. სკრინს ნაპირს სხანს მკედარი მებჩისცივლე. ამ დროს შეაინებენ ისამანანა(

ზნები: 1. ივეც მოიყოლო, ზედ დააკლით ეს გველის წიჩილი ევა, თავი გაუშვანეთ, რომ მაგათი სული აღარ იყოს. (ხალხის ნაწილი დაიჭირს მისკენ). ისამანდა სდგას თითქოს თავბრუდამტეული და დასკერის მკედარს მეჩისცივლეს).

რაინის კაცი (გრავინის მსვავსი ხნით) შესდგითო.. ადგილიდან ფეხი არ მოიკცალოთ!

(ხალხი შესდგება სათითაოდ და იშლებიან. ზოგი ხელიდან სასალოდ დამხადებულ ქეჰას დაეადებს. ხან-გრძლივი პაუზა).

რაინის კაცი. (ხმას დასწევს, მაგრამ მძალერად) იმნ-კო სისხლი ეტყურა ჩვენს დაწვეულ სკეჰეს. ეს სისხლი გამოისყიდის იმ დანაშაულს, რაც კი თქვენ მიკვიდებით ერთმანეთის წინაშე. მაგრამ ამაზე მეტ სისხლს კი ნუ ინდობებთ, ნუ დაღვრით. (პაუზა) გვა ჩენი ხსენის მოთსაცენ არის. მთის უშვიცლო მავრი, სპეტაკი, მწვერ-ვალის ბარწყინაღება და დღის ცვირთი გამწყინებელი შეგანე; (ხალხი რამდენსავე ხანს გარჩნდებულ დგას. ამ სკე-ვეებზე ის შეინძობე. გავიკრებიოთ ერთმანეთს უკე-რეანს პირიზმის მდლიანი თვალი მუღად დასკერებს იქ არე-მარეს, სითიზმა და სასოვანს არ ავლენ ყველ სულიერ არსებას).

ხალხში ჩორჩული: 1. პირიზმ... რა არის პირიზმ? 2—მთაში ან გენდა? ხომ არ გადირია?

რაინის კაცი. იქ ნოკოერი ბაღი და მუსტენი მიწა დღეოდას და ბარაქას აძლევს ყველ მუშა კაცს.

ხალხში ცხავლივების ჩორჩული. დღეოდას და ბარაქას აძლევს, გესმის ბიჭო? 2. პირიზმ ის არის, რომ მზის პირი აქვს და ჯაღლი არ იყოს. 3, 4, 5—ჯაღლი არ იყოს, ჯაღლი არ იყოს, ჯაღლი არ იყოს. 6. პურს ხელი მოუჭირა, ბიჭო, და რძე გამოაღინათ. 7. რძე გამოაღინათ. 8. რძე გამოაღინათ. 9. რაოა? სისხლი დადიანო? 10. სისხლი დადიანო. 11. გველმავან სისხლი დადიანო.

მოხუცი ვღები. პო, მართლა, ჩემ პატარა ბიჭობაში იქ გასასუქებლად ვერცებოვით ხოლმე საქონელსა. პირიზმსაც სკეოვანს მიგარეხებდით ხოლმე, თითო თვალი თითო ცეჰარს ეტყავლით.

ზნები: 1. სუ! ლაპარაკებს. 2. ყური დღეოდათ. 3. ნუ გეშლით.

რაინის კაცი. იქ ჩამოწოლილი მთას ნაკადული შეუგუ-რებია ტბად; იქიდან წყალი წელ-წელა იწრატება, ჩამო-დის ძირს და ალპაზს და ალპაზს დღამდის; ამ ტბაში ბერიობს და მოხლდება გველ-მავაყები და მანვე სულ-ენი. რაინის წყარავით ჩამოვრეკავთ იმ მთას და ვახე-ვებით ანკარა ჭყალს და ვაფურშენით მანვე არსებებისაგან ჩვენ შეგვენას.

ზნები. მანვეებს დახსოვნი, მანვეებს მოვაგონებენ. (ფრიდონი დარბის ხალხში და ხანს მთას, ხან მიუჩრეს ვახეარებით რაოვას ელაპარაკება, თან რაინის კაცისა-კენ მივრის ხელს თავის ქნებით.)

რაინის კაცი. თუ სადმე მებტრი შეგვეკვტა, ფოლაღის შუბით შევეჯახებოთ და ვაი მას, ვინც ჩვენ შეჩურებას მოიწოდინებს.

(ხალხში უფრო გაბედული ჩოქრალია. ჯგუფი გამოე-ჭრება დანარჩენებს და სხვებზე ხანმოკლე ლაპარაკობს)

პირველი. ფოლაღის შუბი აქვს, ფოლაღის შუბით შეგებოდა.

მეორე. იქ მიწა ნოყიერია. შიშლილი ალარ შეგვეჭუ-ხებს.

მოხუცი. წყავლით, ბიჭო, მეც ჩენი უღღერი ფეხე-ბით უკან გამოიკვებით. იქ კი საცხებოვებელი ადგილია.

ფრიდონი. (წინ წამოიხრება) პირი მზისაკენ, ხალხო, პირიზმისაკენ!

ზნები. (ერთად მოეშორებოთ ამ დამკლ კობას, კიებ-ცხებლებს და გველ-მავაყებს. (რაინის კაცი შუბს შებრ-ოიკლვებს და მიმბრუნდება. შუბი პავრში გაიფლტვს)

ზნები: 1. ჰეჰუ! როგორა გაიღება, როგორა გაიღება.

2. მაგას რა ვაძღვებს, მიუო, წაივლით, გავეყუთ.
 რაინის კაცია გამაყუთ, ვინც ვაკაკო ხაით (წავე)
 ხმაზე (ერთად) პირიმისისაქ, პირიმისისაქ.
 (ხალხი მძიმედ დაიძვრება, წინ ერთი ჯგუფი მიდის, ას თანდათან მისდევენ დანარჩენნი, ზოგნი რამდენიმე ხანს დგანან, თითქოს ზეწობენ, წაივლით თუ იათო. როდესაც სიმღერას გვიორნებენ, მიმავალთ ნელ-ნელა ყველა აედევნება).
 ისმის მძლავრი სიმღერა, „სამშობლო“-ს ხმაზე.
 პირიმზე, ჩვენი დედო, ჩვენი მზო და მთავრო, მოხსენ მეგი პირაზედ, გლახ-გული გაგვიხარო.

შენი ნათელი დიმილით
 სიციხულ შეგვავაგრო,
 ხალხი ჩაგვისდევნის მს შუქი,
 ჯანლი შო-ს გადაჰყარო.

ძალა მიეცი ჩვენს მაგას,
 ფოლადი მოვლავარო,
 ძიბა, ერთობა გვისწავლე,
 მშრომელ კაცს დეგაზარო.

ფ ა რ ა

(დასასრულ შედეგ ნომერში)

მ. ა. —

იმპროვიზაცია

თეატრალურ ხელოვნების სხვადასხვა ახალ მიმდინარეობაში შიშის უფრო და უფრო იმპროვის სურათლებას ეწინააღმდეგება იმპროვიზაცია. ამ მიმართულების ერთ-ერთი ადრე უკვე 5 წელია რაც შეუშლის მისივეში (მოსახლეობის პირველი თეატრი იმპროვიზაციის Semperante), რომ უფრო ახალგაზრდა (იმპროვიზაციის სტუდია ქველივილის სახელობისა). არსებობს მოსკოვის სახელმწიფო თეატრალურ ტექნიკუმთან უკვე ორი წელია.

მათ გაიდა არსებობს კიდევ მრავალი წრეები და ჯგუფები, როგორც მოსკოვში ისე პროვინციებში, სადაც უკვე არსებობს იმპროვიზაციის ხელოვნების ვარაუდი. არსება იმპროვიზაციისა, რომლის პირველი წყაროთაა იტალიის 17 საუკუნის ნილმბია კომედიის სხავენი (Comedie dell'arte) მდომარეობს ისეთ სცენური შემოქმედებაში, რომელსაც მომხატვებ არ სჭირდებათ (all'improvviso), არც როლებს შესწავლა და არც სტუდიური. მოცემულია მხოლოდ სცენური მოქმედების ადუბტი და ქარგა, ამ სცენური მოქმედებით კი მსახიობი ქმედობს მათურებთან თვითწარ, ა. თ. მოცემულია ენობრი, ზოგიერთ შემთხვევაში არც ორი თვითეს სცენური.

ამ შემთხვევაში სიაყვეს იძლევა თვით საზოგადოება რომადენის დროს, საუფრეს ავეე გადააკეთებენ სცენარს, ამოდინევი წუთის განმავლობაში და ექსპროზად უღვდიან პიესის სახით. ასეთი სახის ექვპროზის სიტყვა „pura“ — ლათინურად წმინდა, რომელიც ნიშნავს სიტყვას.

იმპროვიზაციურ შემოქმედებას მისი პირდაპირი გავლენა ბოლო.

ს ე ნ ე ა კ ა ბ ი

იმ შემთხვევაში, როცა იმპროვიზაცია ხქმნება განსახლებული სცენარით, სცენარი შეიძლება იქნეს ამა თუ იმ პირის (თეატრის ხელმძღვანელის, რეჟისორის, კოლექტივის წევრის, დამატურის ან ლიტერატორის) ირაციონალური ნაწარმოები, ის შეიძლება დათმავებული იქნეს კოლექტივად, შეერთებული ძალებით, რომელიც ლიტერატურული ნაწარმოების თემაზე (უკანასკნელ შემთხვევაში, რასაფრთხილია, ათავარი საერთო არა აქვს ლიტერატურული ნაწარმოების „ინსცენირება“-სთან, ვინაიდან ამ შემთხვევაში ყურადღება ექცევა მხოლოდ მოქმედების ქარგას და არ მიმართავენ დიალექტიურ მხარეს, ლაპარაკს). სცენარის შექმნის საინტერესო მეთოდს წარმოადგენს „pura“-ს გამოყენება, როდესაც სცენარი იქმნება კოლექტივად და ავტომატურად უშუალოდ იმპროვიზაციის პროცესში.

ინდენად, რამდენად ყველა შემსრულებელი ერთად და ცალკე-კეპნად სექტეკლას, ყოველ სცენარს პრევიდუ და აწონ-დაწონად ყველა მოქმედების პირნი ხელმძღვანელთან ერთად, შემოავტ წინადადება სცენარის სხვადასხვა დამატებას ან ცვლილებების შესახებ, არაკვენი მხატვრულ ირაციონალუბითა საყიებობს. ბოლოს ყველაფერი მილიან სახეს ღებვლობს სექტეკლას ხელმძღვანელის მიერ სცენარის განსახლებულ ფორმაში, თინე გათვალისწინებულია დადგმის გეგმაზე. (შედეგებზე)

ჯარბთული საოპერო სხუდი

სცენი საოპერო ხელოვნების დარგში, რომელმაც მხოლოდ რამდენიმე წელია რაც ფხვი ადგა, ქართულ საოპერო სტუდიას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს, რ გორც მშობლიური ოპერის აღორძინების პრინციპის მატარებელი, დიდის ვი-ფაგალითი შექმნილმა ამ სტუდიამ უკვე გაიჭინა თვის ნაყოფი. საჭაროება და უნარი, მოუხდებოდ და აიხს, ეს ჩვენი სახელოვნო და საკულტურო განბის საოპერო სხუდასხვა (დინასიურ და ეკონომიურ) გადართვის განუ უკილურეს ნივთიერ მღვთაპრობაშია: სტუდიის თითქმის მინიმალურ საარსებო სახსრებს ნივთიერი დახმარება-კი საჭიროა, რომ იგი მაგარ ნივთიერად დგეს. სტუდიის შენაგდენლობაში მრავალი მშვენიერი მხის პარტონი ახალგაზრდა. საოპერო სცენის საწამოდ მომხატვრული, ორესტრა 40 კაციისაგან შედგარი და ახალგაზრდა გუნდი, რომელმაც უკვე იცის რამდენიმე ოპერა.

თუმცა, ვიმეორებთ, სტუდია განიცდიდა დიდ ნივთიერ მოკრებებს, რომელიც შენაგდენობის ნახევარ ძალონეს უკლებლად, მაინც სიხარულით უნდა აღენიშნოთ, რომ მიმდინარეობა ნელ-ნელა თავის კალამტოში დგება, ამის მათგინებლად სისტემატური საოპერო კონცერტები, საოპერო წარმოდგენები და რეპერტუარის მომხატვება.

ამ სტუდიამ თებერვლის 15 სახ.

მისივე რედაქციის სტუდიის მხატვრული გეგმაზე საუბრის ხატება.

არტ. ი. ფალიაშვილის ხელმძღვანელობით გახმოვანდა სიმფონიური კონცერტი. პროგრამაში მესული იყო საკმაოდ სერიოზული (ახალგაზრდა კოლექტიური მუსიკისთვის) ნაწარმოები: ჩაიკოვსკის „ვერტეპრა“-ს ფინალში „რომიო და ჯულიეტა“ (ი. ფალიაშვილმა ხელოვნრად შეასრულებინა ორესტრის ყველა მითავარი თემების გამოშკაინების). ვაგნერის „ლოინგონი“-ს ვერტეპრა (ძალზე მწიუ, კარგი რიტმით და მხიყანობით

შესრულებული, რომელიც-კორსაკოვის «სამანური კა-
რიონი» (სათანალო ტექნიკურ-ინჟინერული და გრანობით მშე-
ნიერად შესრულებული).

ეს კონსტრუქციები, გარდა იმ საოცებლობისა, რომელსაც
ეგენი ახალგაზრდა მესკოვსკი რუსეთში მუშაობით
იძენენ, ჩვენს ახალგაზრდა კომპოზიტორებს საშუალება
აქვთ თავისი ნიჭი და უნარი აღმოაჩინონ: მაგ, ამ კონ-
სტრუქციის შესრულებული იყო ახალგაზრდა კომპ. გრ. კი-
ლანის ნაწარმიანი, მშენებლურად დამუშავებული, სადაც
მ.წ. გარდა ნიჭისა, ორესტრის წყობის კარგი ცოდნა
ცაა. იმავე ორესტრში რამდენიმე ასეთი ახალგაზრ-
და მესკოვსკია, რომლებიც ნაწარმიანებს ჩვენ შიგნით კონ-
სტრუქციებში მოვიხილოთ: შ. თაქთაქიშვილი, იონა ტუსკია
და სხ. გარდა ამისა, ჩვენ ვგვყავს კარგი ახალგაზრდა
მსრულებლები—სოლისტები, რომლებმაც თავი გამოიჩინ-
ეს ამჟამინდურებზე: შ. თაქთაქიშვილი და ვ. ნიემანი—
ფოლკლორულ შესარგულ სენ-სანსის წარღვნა და ჩაიკოვსკის
რუსული ცეკვა.

1—II (კაპუს ვალი)

ლიბრატურულ სინილის კატივისცემისათვის

იმ უპასუხისმგებლო წერილის გამო, რომელიც „დეხერ-
ტიკა“-ს ავტორმა თვის პიესის „დასავკადე“ დაწებდა
(„საქ.“ № 29) იმის იმდაგვილის მიმართ ლაშქრობით
დასავკადე, საკითხი მიმართა და ჩემს თავს უფლებას ვაძ-
ნე ვიუფროდო ლიტერატურულ ასეთი ბავშვანური გა-
მოსვლების ავტორებისგან თავი დავუციო და დავუციო
თვით ჩემი მწერლობა შავალ სასურველების მანძილზე
წინა სინილისათ წაწერი.

უნდა ითქვას წინაშეა, რომ ჩემი ადლო „დეხერტიკა“-
ს ავტორის ოაზისის ცნობის, ვაძინათ, როგორც
ჩემი წერილიდანაც სჩანს (ს. თ. და ვ. № 14) „დეხერტიკა“-
ს არ იძლევა ისეთი რაიმის, რომ მასზე შედგოს
იმის კრიტიკის სერიოზული ხელი გაჩაგრის. ის რომ
„დეხერტიკა“-ს ლიტერატურულად ძლიერ სუბტი მოე-
სება, დადასტურდა თვით მისივე ავტორის წერილით,
შეიძლება სწულიად არ ეტება პიესის ლიტერატურულ
ქუასტებში ჩემს მიერ წაითყვებულ უარყოფით თუ და-
დებითი დებულებებს.

შთავაჩივრ არის, ეს ის, რომ ჩემი წერილი არაა მიმარ-
თული ავტორის პირობებისა და იგი მხოლოდ ლიტერ-
ატურულ ობიექტურობის კანონებს ემორჩილება. ფრიალ
უდასტურებო ბრალდება ჩემი წერილის მიმართ იმისთვის
მისი მიზანი პიესის ქართული ერის წინაშე დაბეჭდვასა,
საოკარიო თვის „აღმოჩენით“. საიდან? უცვლელ მშვენი-
ვებულ მეთიხებულ დაწმუნებით, რომ ჩემი წერილის არც
ერთი სტრიქონი ასეთი მიზნებით არა სწრაფავს. უნდა
ესკვივს გულწრფელად, რომ რედაქტორის თხოვნი თუ
პიესის მხატვრობის და ხელოვნების „ღირსების“
აღნიშვნად ბევრ შემთხვევაში თავი ვეციევი და
დადებულ ისეთი კომპრომისი, რომ წერილი გავათბილო
გადასვლად ავტორისათვის სიმპატიური გადგენილი ჩემი
სტრიქონის წინააღმდეგ, ეს ფაქტი წერილის ლიტერატურ-
ული სიღრმეში ათიქცნება.

○ ამჟამად მე ამოვიღე ისეთი თავიანი, რომელიც „დე-
ხერტიკა“-ს მხატვრობის საშინელ სიღრმეში ნათეს
ქმნიდენ, ვინ არ იყოს, რომ „დეხერტიკა“-ს მასხარად
იყოს ერის უწაჩეს ტყველებს და ჩვენს ლიტერატურ-
ულ სინაღდელში მის ქვეყანა, პატვის არ სცემს.

როდის იყო რომელიმე მწერალი ასე თავხედად
მკვლობა რეკლამული და აყენებდა მის ასეთ მიზნზე
გაგებას? განა ობიექტურობა მხოლოდ არა სიმპატიური ხალხ-
ის ალბათობა თვის უცდომილებებზე? რა იქნა მისი სხვა
შედეგები, რომლითაც რეკლამულიცა ამაყობს. ვის აქვს
უფლება ასე დაამაჩინოს იგი და მას ჩამოაკლოს კარ-
გი მხარეები?

მაგონ ეს ფაქტი ოპოტირად გამოიხატება ავტორის
წერილის სინილისაში იმ ოაზისთან, რომელმაც
კრიტიკა და საზოგადოებრივ მშველთან ისეთ სუბტი და
პირობა „ანგარიშებზე“ დააყენა, როგორც ეს მის უბეზ „გა-
მონხმარებაში“ იყო.

რაც შეეხება სტუდიის ვოკალურ გავლეს, არა ნაკლები
მუშაობა აქვს. იმდროს: ანდოლამენ, ცირილიამენ,
ესანიშვილმა და ხოციოვამ: ცხლა ამახლებენ „გამბაგნეს“,
მეტად მწესს, როგორც რომელიმე-მესკოვსკის მხრივ,
ისე სტენიურ განსახიერებისთვის. მაგონა ქ. მარკოვი-
ლი და ალ. ახმეტელი დასძლევენ ყველა სინილებს და ამ
მოკლე ხანში ენახათ „კავაბების“ არასივლადობა და
დგამს, რომელშიაც ქართული საზოგადოება მოიხსენს
ჩვენს საუკეთესო მოთუალ ახალგაზრდა ძალებს, აკა-
ბაზების: გარდა მხალხდა „როგორცო“.

ერთი სიტყვით, რაც შესაძლოა, მუშაობა გაჩაღებულა
ჩვენ ვეწამს ქართველი საზოგადოება დიდს მადლობას
მიუძღვნის სტუდიის ხელმძღვანელებს, რომელნიც ძალ-
ღონესა და ნიეს არ იტურებენ, რომ საქმე რეალურ წია-
დავზე დაყენეს. ამიტომ დიდ ისტორიულ პასუხისმგებ-
ლობას გასწევს, ვინც არა თუ ხელს შეუშლის, არამედ
არ დაეხმარება.

შეგნებულ ქართველ არაოღეს არა სხადოება ას-
მას ხომ ქართველ მწერლობა ოჯახში არ სტრუქ-
დენ.

ავტორის არა კულტურისონობა იმითაც მდებარდება,
რომ იგი თვის წერილის სავანდისთვის იმდაგვილის უნარ-
თებლ ოაზისებს (როგორც არა მხატვრულ ნაწარმიანებს)
ეცეს ერთ დადებულსა ვერ არივებს.

რატომ დაავიწყდა მის, რომ მე აღენიშნე წერილში
სწულიად სამართლიანდ ღირსებებზე მაგ. როგორ
„სნიქური დაპვიევი“-ს „ფაქტების შეტყობა“ და
სხვა.

საოკარიო ბავშურის აღფრთოვანებით ეცებება აზიანი
იმას, რომ: „დეხერტიკა“ რუსთაველის თეატრში ხუთ
ვიცრის განმავლობაში თორმეტიჯერ დაიდგა“.

ის ფაქტი, რომ „დეხერტიკა“-ს მივს აღიზაბდას და
ტელიისის ბნელი უბნების მცხოვრებლებს ათავსებს, რი-
თაც შვავდა პირთა თინისსურ პირობებს აუფროსებდა
(განსაკუთრებით აზიანისას), არ ნიშნავს იმას, რომ იგი
ფაქტად ახალგაზრდათვის მაგონებდა ერთი სიმპატიურ
შემთხვევა: ერთხელ ფილისოვიის ლიტერატორი რუსეთი
ერთ-ერთ ქალაქში თვლისსაფიურ თამაზე მოხსენება
კითხულობდა. მაგონა მისი გაუფაქტეობის მიზეზი იყო
რო რამ:

პირველი ის, რომ მის მსმენელთა აუდიტორია შე-
დგებოდა მხოლოდ თეატრის განზისა და დარაყისისგან
და უმთავრესად ის, რომ იმავე დღეს ცირკი, რომლის
პროგრამაც ხოლოდელიცა გავათვინებ მდობარი იყო, სავ-
სე იყო ხალხით.

მე მეორე ასეთი ფრიალ ჩემი, მაგონ თვალსაჩინო შე-
ნიშვნეა აზიანისათვის დამაწმუნებელი მოვლენა გახადეს
იმისათვის, რომ სწორს საზოგადო ხელმძღვანელებში არადგეს
არაა ხალხის სინიერი მიწინეული.

ის რომ „დეხერტიკა“-ზე პიესაში არაფერია არ დაი-
წერა და მან ლიტერატურა და დრამატურგთა წრეებში
სრესაცია არ მოხიზნა, სწულიად მწებრებია, რადგან
როგორც ჩემს წერილში ხაზგასმით აღნიშნავა, „დეხერტიკა“
ლიტერატურული მოვლენა არაა და მნიჭ-
მწებრირვად ლიტერატორები მასზე უკრავდებნას არ ა-
რებენ.

მე დიდ მწუხარებას გამოისტყვებ იმისათვის, რომ ქარ-
თული პიესის სამართლიანი სიოქმე დაფარული და ცო-
ტადიენად მინც უკმაყოფილება შეგატყობინენ ჩვენს მოთ-
ხელ საზოგადოებას. ეს აღბად მათი მუერა ცუდობა და
ლიტერატურულ დანაშაულობად ჩამეთვლება მათთვის
ასეთი სასჯელის შეწყვეტისათვის.

ახანას კი ვარწმუნებ, რომ ოლონ და კინებე, ვინც არ
უნდა იყვას ის, ქართველ მწერლობას და ემდობა თანა-
რამე შესწინოს და მას ქართველი საზოგადოებრივ ტანს
დაეწეოს.

საქ. სახ. გან. კომისარიბის სახელსაქმოს სახელმწიფოს სკოლა

ახ. მარიამ ორბელიანის სახელობის. ელპიქის დაბარით (ყოფ. ვერს) № 14.

== მიიღება ღაკვეთა: ==

სასოვი განყოფილება
ჩუქეები, წინდები, ტრიკო,
ქანეთი, ქაკეტები, სათბურე-
ბი, მუშაობის ტანისამოსი.

საპარავების განყოფილება
თეთრეულის, ბავშვების ტა-
ნისამოსის, სედა ტანისამო-
სების და მუდების.

ფასსახელების განყოფილება
სსვადანსვა სასეობის, ეთ-
ველნარი ფესსაცმელებსე,
საუკეთესო მასალებიდან.

კალთების საწნავი განყოფილ.
საჯდამების ლურწამით მოქივა, მსტ-
ურული კლათები, სათამაშოები, ცამ-
კები, დასეგული ჩოთები, საშუაო
ღეპი.

10⁰. ღაკლებით.

გუნავითი საგეპურნალ ღეხალი

გორჯოვი

ინგარება ღიდის ფარგატებით: გუჭის საწლ. დაგადების ღროს.
(ქონიკული კატარი, მოშლილობა, მეგებადის სიკარბე და სხვა)

სახუნთქიქილებიანთების ღროს
(მუხალი ხველების, ნახეღის აზოღებლობის წინაღღმღე)

თირქიქების დააჯადების ღროს
(შირიბის ქვის, წრეს გაღასულ კვების ანუ მგარ სასმელოთ უზომოთ ხმარებისგან გამოწვე-
ულ სენის და სხვა წინააღღმღე)

ჭაჭების და საშარღექიღის დააჯადების ღროს
(ქვის, ქონიკულ ანთების, ჭუჭრის კატარის და სხ.)

საკვებ ნეთიერებათა საღრთო ქიქიღების ღროს
(სიმევე ნაკლებ ნეთიერებათა დაგროვების, შარდის შეწყვეტის, ქვის სენის, შაქრის სენის;
გასუქების, ქონიკულ რეგმეტრის და სხ. წინააღღმღე)

მრავალ წამღეღეთბ აღვიღად მიღებისა და შერეებისათვის
(ოღდის და გრობის კლის, ვისმუტის, საღიკიღის პრეპარატების, სერამინისა და სხ. მი-
ღების ღროს)

მისაგადით: 1) ტღიღისი რუსთვეღის გავზირი № 39, ტღელ. 22-83. განყოფიღებანი: 2) მისკოვა-
პეტროვკა, 18; 3) ღენინგრაღი-25 ოქტობი. გავზ. № 25 ტღელ. 6-17-30